

Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen strategia yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi

Sisäinen turvallisuus

SISÄASIAINMINISTERIÖN JULKAISUJA 15/2006

Tekijät (toimielimestä, toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji	
Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistä strategiaa yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi valmistellut ohjausryhmä Puheenjohtaja kansliapäällikkö Ritva Viljanen Sihteeristö sisäisen turvallisuuden sihteeristön päällikkö Tarja Mankkinen, asiamies Kaisa Saario		Työryhmämuistio	
		Toimeksiantaja Sisäasiainministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä 18.5.2005	
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielisenä) Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen strategia yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi Näringslivets och myndigheternas gemensamma strategi för att förebygga brott som riktas mot företagsverksamhet			
Julkaisun osat Raportti Liitetaulukko			
Tiivistelmä Sisäasiainministeriö asetti 18.5.2005 työryhmän laatimaan ehdotuksen yritysturvallisuusstrategiaksi Työryhmän esittämät keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten vähentämiseksi ovat seuraavat: 1. Kehitetään elinkeinoelämän ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa kumppanuuden toteuttamiseksi. 2. Parannetaan yritysten henkilöturvallisuutta. 3. Kiirehditään maallikkotilintarkastajista luopumista. 4. Parannetaan yritysten omatoimista rikostorjuntaa. 5. Lisätään yritysten edellytyksiä tunnistaa järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä ilmiöitä. 6. Yritysten rikosturvallisuutta eniten heikentäviä rikoslajeja ennalta estetään ja määrää vähennetään Järjestäytynyt ja vakava rikollisuus Myymlävarkaudet ja –näpistykset Tieto- ja viestintärikokset Kuljetus- ja logistiikka-ala Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta 7. Kohdennetaan hankerahoitusta pienten ja keskisuurten yritysten rikostorjuntavalmiuksien lisäämiseen 8. Parannetaan tilastointia luotettavan tilannekuvan saamiseksi yrityksiin kohdistuvista rikoksista. 9. Luodaan pysyvät yhteistyörakenteet kumppanuuteen perustuvan yhteistyön ylläpitämiseksi elinkeinoelämän ja viranomaisten välillä valtakunnallisella tasolla. 10. Edistetään elinkeinoelämän ja viranomaisten välistä yhteistyötä paikallistasolla. Työryhmän ehdotusten toimeenpanoa ja tuloksia seuraa säännöllisesti kokoontuva yhteistyöelin.			
Avainsanat (asiasanat) Yritystoiminnan turvallisuus, yritysturvallisuus, rikosturvallisuus, väärinkäytökset, kumppanuus			
Muut tiedot ISBN 951-734-957-2 (pdf)			
Sarjan nimi ja numero Sisäasiainministeriön julkaisusarja, 15/2006		ISSN 1236-2840	ISBN 951-734-956-4 (nid.)
Kokonaissivumäärä 43	Kieli Suomi	Hinta 20 € + alv	Luottamuksellisuus Julkinen
Jakaja Sisäasiainministeriö		Kustantaja Sisäasiainministeriö	

Författare (uppgifter om organet, organets namn, ordförande, sekreteterare) Styrgruppen för beredning av den gemensamma strategin för näringslivet och myndigheterna för att förebygga brott och missbruk som riktas mot företagsverksamhet. Ordförande, kanslichef Ritva Viljanen Sekretariat, chefen för sekretariatet för inre säkerhet Tarja Mankkinen, ombudsman Kaisa Saario	Typ av publikation Arbetsgruppspromemoria		
	Uppdragsgivare Inrikesministeriet		
	Datum för tillsättande av organet 18.5.2005		
Publikation (även den finska titeln) Näringslivets och myndigheternas gemensamma strategi för att förebygga brott som riktas mot företagsverksamhet Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen strategia yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi			
Publikationens delar Rapport Bilagetabell			
Referat Inrikesministeriet tillsatte den 18 maj 2005 en arbetsgrupp för att utarbeta ett förslag till företagssäkerhetsstrategi. Arbetsgruppen har framlagt följande centrala målsättningar och åtgärder för att minska de brott och missbruk som riktas mot företag: 1. Informationen mellan näringslivet och myndigheterna utvecklas i syfte att fullgöra partnerskapet. 2. Företagens personsäkerhet förbättras. 3. Avstående från lekmannarevisorer påskyndas. 4. Den brottsbekämpning företagen själva står för förbättras. 5. Företagens förutsättningar för att identifiera fenomen i anknytning till organiserad brottslighet förbättras. 6. De brottstyper som mest försvagar företagens brottsäkerhet förebyggs och deras antal minskas Organiserad och allvarlig brottslighet Butiksstölder och butikssnatterier Informations- och kommunikationsbrott Transport- och logistikbranschen Bekämpning av ekonomisk brottslighet och grå ekonomi 7. Projektfinansiering inriktas på att förbättra små och medelstora företags beredskap för brottsbekämpning 8. Statistikföringen förbättras i syfte att skapa en tillförlitlig bild av det rådande läget för brott som riktar sig mot företag. 9. Bestående samarbetsstrukturer skapas för att på riksomfattande nivå upprätthålla ett på ett partnerskap grundat samarbete mellan näringslivet och myndigheterna. 10. Samarbetet på lokal nivå mellan näringslivet och myndigheterna främjas. Verkställigheten och resultaten av arbetsgruppens förslag följs upp av det samarbetsorgan som regelbundet sammanträder.			
Nyckelord Säkerheten för företagsverksamheten, företagssäkerhet, brottsäkerhet, missbruk, partnerskap			
Övriga uppgifter ISBN 951-734-957-2 (pdf)			
Seriens namn och nummer Inrikesministeriets publikationsserie, 15/2006		ISSN 1236-2840	ISBN 951-734-956-4 (nid.)
Sidoantal 43	Språk Finska	Pris 20 € + moms	Sekretessgrad Offentlig
Distribution Inrikesministeriet		Förlag Inrikesministeriet	

Sisäasiainministeriölle

Hallitus teki periaatepäätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 23.9.2004. Sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisin maa vuonna 2015. Ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi yhteistyötä tulee tehostaa ja kehittää kumppanuusajattelun mukaisesti.

Sisäasiainministeriö asetti 18.5.2005 työryhmän valmistelemaan elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistä strategiaa yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi. Työryhmän toimikausi määrättiin päättymään 31.12.2005, ja myöhemmin sitä jatkettiin 31.3.2006 asti.

Yritysten riski joutua rikoksen kohteeksi on lisääntynyt huumausaine-, väkivalta-, talous ja tietorikollisuuden kasvun, rikollisuuden kansainvälistymisen sekä ammattimaistumisen seurauksena. Myös yritysten henkilöstön riski joutua väkivallalla uhkailun tai väkivallan kohteeksi on lisääntynyt erityisesti kaupan- ja palvelualan työtehtävissä.

Yritysturvallisuuteen on panostettava Suomessa uudella tavalla. Suomalaiset suhtautuvat liian avoimesti ja luottavaisesti esimerkiksi tietoverkkojen käyttöön. Lukuisat yhteiskunnan perustoiminnot ovat riippuvaisia tietoverkon häiriöttömästä toiminnasta. Näitä ovat esimerkiksi vähittäiskaupan logistiikka, energian jakelu ja pankkitoimiala.

Strategian valmistelua varten asetettiin ohjausryhmä ja kaksi valmisteluryhmää. Ohjausryhmän puheenjohtajaksi määrättiin kansliapäällikkö Ritva Viljanen, varapuheenjohtajaksi kansliapäällikkö Kirsti Rissanen ja jäseniksi toimitusjohtaja Kari Jalas Keskuskauppakamari, johtaja Lasse Laatunen Elinkeinoelämän keskusliitto, johtaja Lauri Lyly Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö ry, poliisiylijohtaja Markku Salminen sisäasiainministeriö, rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö Jaakko Kaukanen sisäasiainministeriö, pelastusylijohtaja Pentti Partanen, sisäasiainministeriö, poliisineuvos Seppo Nevala Suojelupoliisi, poliisineuvos Rauno Ranta, Keskusrikospoliisi, yritysturvallisuusjohtaja Antti-Pekka Kuusiluoma SOK, toimitusjohtaja Jarmo Mikkonen Securitas Oy, johtava lakimies Marko Silen Helsingin seudun kauppakamari ja turvallisuusjohtaja Jukka Savola Finnsecurity ry.

Työtä varten asetettiin kaksi alatyöryhmää. Turvallisuuslainsäädäntöä arvioivan alatyöryhmän puheenjohtajaksi määrättiin poliisi johtaja Kimmo Hakonen sisäasiainministeriö ja jäseniksi lainsäädäntöneuvos Ilari Hannula oikeusministeriö, yritysturvallisuustoimiston päällikkö Kalevi Tiihonen Elinkeinoelämän keskusliitto, lakimies Timo Koskinen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, erityisasiantuntija Erkki Hämäläinen Keskusrikospoliisi, lainsäädäntöneuvos Mika Kättö sisäasiainministeriö ja ylitarkastaja Harri Sarvanto Suojelupoliisi. Tietojen vaihtoa yritysten ja viranomaisten välillä arvioivan alatyöryhmän puheenjohtajana toimi apulaispäällikkö Tero Kurenmaa Keskusrikospoliisi. Alaryhmän jäseniksi määrättiin varatuomari Panu Vesterinen Helsingin seudun kauppakamari, lakimies Anu-Tuija Lehto Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, asiantuntija Mikko Nyyssölä Elinkeinoelämän keskusliitto, neuvotteleva virkamies Juha Pekka Ristola liikenne- ja viestintäministeriö,

ylitarkastaja Heli Malmi Suojelupoliisi ja ylikomisario Ara Haikarainen sisäasiainministeriö. Alatyöryhmät kokosivat ja laativat aineistoa ohjausryhmässä tehdyn valmistelutyön pohjaksi.

Hankkeen sihteeristönä toimi sisäisen turvallisuuden sihteeristön päällikkö Tarja Mankkinen sisäasiainministeriö ja asiamies Kaisa Saario Keskuskauppakamari.

Ohjausryhmä on kokoontunut 9 kertaa. Aiheeseen liittyvä seminaari järjestettiin 21.10.2005 Keskusrikospoliisissa. Seminaariin osallistui noin 60 kutsuttua asiantuntijaa ja päätöksentekijää.

Strategiassa esitetyt tavoitteet ovat seuraavat:

Kehitetään elinkeinoelämän ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa kumppanuuden toteuttamiseksi. Tavoitteena on poistaa hallinnollisia ja oikeudellisia esteitä tiedonvaihdossa yritysten suojan lisäämiseksi ottaen kuitenkin huomioon yksityiselämän suojaan liittyvät tarpeet.

Parannetaan yritysten henkilöturvallisuutta poistamalla henkilöstöön kohdistuvia erilaisia uhkia.

Lisätään tilinpäätöstietojen luotettavuutta ja ehkäistään ammattitaitoisella tilintarkastuksella ennalta harmaan talouden ilmiöitä ja talousrikollisuutta. Kiirehditään maallikkotilintarkastajista luopumista.

Vähennetään yrityksiin kohdistuvien rikosten määrää parantamalla yritysten omatoimista rikostorjuntaa. Erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten edellytyksiä omatoimiseen rikostorjuntaan lisätään.

Torjutaan yrityksiin kohdistuvaa järjestäytynyttä ja vakavaa rikollisuutta lisäämällä yritysten edellytyksiä tunnistaa järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä ilmiöitä.

Vähennetään yrityksiin eniten kohdistuvien rikosten määrää. Näitä rikoslajeja ovat myymälävarkauudet ja – näpistyksset, tieto- ja viestintärikokset, kuljetus- ja logistiikka-alaan kohdistuvat rikokset, talousrikollisuus ja harmaa talous. Parannetaan matkailualan turvallisuutta.

Kohdennetaan oikeusministeriön yhteydessä toimivan Rikoksantorjuntaneuvoston myöntämää hankerahoitusta erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten rikostorjuntaedellytyksiä parantaviin hankkeisiin.

Kehitetään yrityksiin kohdistuvaa rikollisuuden tilannekuvaa luotettavan ja kattavan kuvan saamiseksi yrityksiin kohdistuvasta rikollisuudesta ja siihen liittyvistä ilmiöistä jotta torjuntatoimia voidaan kohdistaa nykyistä tehokkaammin.

Käynnistetään elinkeinoelämän ja viranomaisten kumppanuuteen perustuva säännöllinen yhteistyö valtakunnallisella ja paikallisella tasolla.

Työryhmä luovuttaa laatimansa ehdotuksen elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteiseksi strategiaksi yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi sisäasiainministeriölle.

Helsingissä 3 päivänä maaliskuuta 2006

Ritva Viljanen

Kirsti Rissanen

Kari Jalas

Lasse Laatu

Lauri Lyly

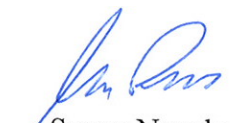
Markku Salminen

Jaakko Kaukanen

Pentti Partanen

Seppo Nevala

Rauno Ranta

Antti-Pekka Kuusiluoma

Jarmo Mikkonen

Marko Silen

Jukka Savola

Tarja Mankkinen

Kaisa Saario

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	8
2. NYKYTILAN KUVAUS	10
2.1 TOIMINTAYMPÄRISTÖ MUUTTUU JA RISKIT KASVAVAT	10
2.1.1 Suomeen kohdistuu uhkia	10
2.1.2 Yrityksiin kohdistuu aiempaa enemmän uhkia	11
2.2 SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖ JA YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS	14
2.2.1 Henkilöturvallisuus osa henkilöstöpolitiikkaa ja turvallisuutta	14
2.2.2 Tuotannon ja toiminnan jatkuvuuden edellytyksiä	15
2.2.3 Tietoverkkorikollisuus yhä suurempi uhka	17
2.2.4 Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus perusasioita	19
2.2.5 Yritysturvallisuus myös osa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitoa	19
2.3 ELINKEINOELÄMÄN JA VIRANOMAISTEN VÄLINEN TIETOJEN VAIHTO	20
2.3.1 Tietojen vaihdon edistysaskelia ja kehittämistarpeita	20
2.3.2 Tietoverkkorikoksiin liittyviä erityispiirteitä	23
2.3.3 Rikoksista ilmoittamatta jättämisestä ja sen seurauksista	24
3. STRATEGIAN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	26
3.1 PARANNETAAN YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUTTA	26
3.1.1 Lisätään elinkeinoelämän ja viranomaisten välistä tietojen vaihtoa kumppanuuden toteuttamiseksi	26
3.1.2 Parannetaan yritysten henkilöturvallisuutta	27
3.1.3 Luovutaan maallikkotilintarkastajista	28
3.2 VÄHENNETÄÄN YRITYKSIIN KOHDISTUVIEN RIKOSTEN MÄÄRÄÄ	28
3.2.1 Parannetaan yritysten omatoimista rikostorjuntaa	28
3.2.2 Torjutaan yrityksiin kohdistuvaa järjestäytyntä ja vakavaa rikollisuutta	29
3.2.3 Vähennetään yrityksiin eniten kohdistuvien rikosten määrää	29
3.2.4 Kohdennetaan hankerahoitusta pienten ja keski suurten yritysten rikostorjuntavalmiuksien lisäämiseksi	32
3.3 KEHITETÄÄN YRITYKSIIN KOHDISTUVAN RIKOLLISUUDEN TILANNEKUVAA	33
3.4 KÄYNNISTETÄÄN ELINKEINOELÄMÄN JA VIRANOMAISTEN KUMPPANUUTEEN PERUSTUVA YHTEISTYÖ VALTAKUNNALLISELLA JA PAIKALLISELLA TASOLLA	34
3.4.1 Valtakunnalliset toimenpiteet	34
3.4.2 Paikallisen tason toimenpiteet	35
4. STRATEGIAN TOIMEENPANO	37

LIITE

Toimenpidetaulukko

ELINKEINOELÄMÄN JA VIRANOMAISTEN YHTEINEN STRATEGIA YRITYKSIIN KOHDISTUVIEN RIKOSTEN JA VÄÄRINKÄYTÖSTEN TORJUMISEKSI

Tässä strategiassa on vahvistettu elinkeinoelämän ja viranomaisten yhdessä hyväksymät tavoitteet ja toimenpiteet yrityksiin kohdistuvien rikosten torjumiseksi. Toimenpiteiden laadinnassa on otettu huomioon Keskuskauppakamarin ja Helsingin seudun kauppakamarin toteuttaman yritys-kyselyn tulokset¹. Strategian tavoitteena on vähentää rikosten määrää. Strategia kattaa vuodet 2006–2010.

Elinkeinoelämän ja viranomaisten välistä yhteistyötä on kehitettävä, jotta yritysten edellytykset toimia muuttuneessa turvallisuusympäristössä paranevat. Yhteistyö tukee viranomaisten rikostorjuntatyötä erityisesti yrityksiin kohdistuvien rikosten torjumiseksi sekä rikostorjuntatyötä kokonaisuudessaan. Yhteistyöllä lisätään myös yritysten omia mahdollisuuksia ennalta estää ja torjua rikoksia ja väärinkäytöksiä. Strategian toimeenpanoa seurataan ja arvioidaan säännöllisesti luvussa 4 kuvatulla tavalla.

1. JOHDANTO

Valtioneuvoston 23.9.2004 vahvistamassa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että Suomi on Euroopan turvallisimaa maa. Turvallisuuden takeena on hyvin toimiva julkinen sektori, jonka toiminta painottuu ennalta estävään työhön. Viranomaisyhteistyöllä sekä sidosryhmien ja yksityisen sektorin kanssa kumppanuuksia solmimalla varmistetaan laadukkaat ja ihmisten turvallisuusodotuksia vastaavat sisäisen turvallisuuden palvelut. Ohjelman yksi tärkeä tavoite on viranomaisten sisäisen ja välisen yhteistyön lisääminen sekä yhteistyöhön perustuvan kumppanuuden lisääminen edellä kuvatun tavoitteen saavuttamiseksi.

Yritysten riski joutua rikoksen kohteeksi on lisääntynyt huumausaine-, väkivalta-, talous- ja tietorikollisuuden kasvun, rikollisuuden kansainvälistymisen sekä ammattimaistumisen seurauksena. Myös yritysten henkilöstön riski joutua väkivaltatilanteisiin on lisääntynyt erityisesti kaupan- ja palvelualan työtehtävissä mutta myös sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Yritysturvallisuuteen on panostettava Suomessa uudella tavalla. Suomalaiset suhtautuvat liian avoimesti ja luottavaisesti esimerkiksi tietoverkkojen käyttöön. Lukuisat yhteiskunnan perustoiminnot ovat riippuvaisia tietoverkon häiriöttömästä toiminnasta. Näitä ovat esimerkiksi vähittäiskaupan logistiikan, energian jakelun tilannekuvan seurannan ja pankkitoimialan rahasiirrot.

Yritystoiminnan turvallisuus on Suomen tärkeä kansallinen kilpailuetu, joka voi olla peruste yrityksille sijoittua Suomeen. Turvallinen ympäristö lisää investointeja ja on matkailuelinkeinon kehittymisen kannalta tärkeää. Rikollisuudella ja turvattomuudella on kielteinen vaikutus yritysten toimintailmaperiiniin. Tämä voi heijastua edelleen kielteisesti yritysten liikevaihtoon, aiheuttaa lisäkustannuksia toiminnalle ja ongelmia henkilöstön rekrytoinnille. Turvallinen toimintaympäristö vähentää kustannuksia ja lisää yrityksen henkilöstön viihtyvyyttä ja hyvinvointia.

¹ Yritysten rikosturvallisuus 2005. Riskit ja niiden hallinta.

Elinkeinoelämä ja viranomaiset ovat vahvasti sitoutuneet turvallisen yhteiskunnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen, jossa rikollisuus on hallinnassa. Sen vuoksi tähän yhteiseen strategiaan on koottu konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla elinkeinoelämään kohdistuvien rikosten torjuntaa ja niihin puuttumista voidaan sovitus- ja aikataulussa parantaa.

Yritysturvallisuuden osa-alueita ovat rikosturvallisuus, tuotannon ja toiminnan turvallisuus, työturvallisuus, ympäristöturvallisuus, yleinen onnettomuuksien ennalta ehkäisy ja pelastustoiminta, valmiussuunnittelu, tietoturvallisuus, henkilöturvallisuus, kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus ja ulkomaantoimintojen turvallisuus. Osa-alueet ovat toiminnallisia kokonaisuuksia, joilla on yhteisiä rajapintoja ja joissa on päällekkäisyyksiä.

Tässä strategiassa on vahvistettu tavoitteet ja toimenpiteet yritysten rikosturvallisuuden parantamiseksi. Yritysturvallisuuden muita osa-alueita on tarkasteltu silloin, kun niillä on merkittäviä liittymäkohtia rikosturvallisuuteen.

Yritysten rikosturvallisuuden parantaminen on viime vuosien aikana ollut yhä enemmän esillä. Yhdistyneissä kansakunnissa yksityisen ja julkisen sektorin väliseen kumppanuuteen perustuva rikostorjuntayhteistyö käynnistyi vuonna 1980. Euroopan Neuvosto antoi yksityisen ja julkisen sektorin välisen kumppanuuden kehittämistä koskevat suositukset 24.9.2003. Euroopan unionissa työ käynnistyi vuonna 2003 annetulla Dublinin julistuksella, jota seurasi neuvoston päätös 29.4.2004. Tämä kansainvälinen kehitys on ollut syynä siihen, että tässä strategiassa yritysturvallisuuden osa-alueista yhteisen toiminnan kohteeksi on valittu juuri rikosturvallisuus.

Euroopan unioni vahvisti vuonna 2004 Haagin ohjelman vapauden, turvallisuuden ja oikeuden lujittamiseksi Euroopan unionissa. Ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden lisääminen erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Komission on määrä antaa vuoden 2006 aikana julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta koskeva tiedonanto ja toimintaohjelma julkisten organisaatioiden ja yksityisten yritysten suojelemiseksi järjestäytyneeltä rikollisuudelta.

2. NYKYTILAN KUVAUS

2.1 TOIMINTAYMPÄRISTÖ MUUTTUU JA RISKIT KASVAVAT

2.1.1 Suomeen kohdistuu uhkia

Suomeen kohdistuvat sisäisen turvallisuuden uhkat on arvioitu sisäisen turvallisuuden ohjelmassa, jonka valtioneuvosto hyväksyi 23.9.2004.

Syrjäytyminen suurin uhka

Sisäisen turvallisuuden kannalta tärkein uhka on syrjäytymisen lisääntyminen. Tämä on merkittävä uhka myös yritysten toiminnalle, sillä se lisää yritysten riskiä joutua perinteisten rikosten, kuten varkauksien, murtojen ja ilkivallan kohteeksi.

Haavoittuva tietoyhteiskunta – kasvava uhka

Kasvava uusi uhka on tietoyhteiskunnan haavoittuvuuden lisääntyminen. Yritykset ovat yhä enemmän riippuvaisia tietoverkoista ja –järjestelmistä. Tietojärjestelmien puutteellisesta suojauksesta johtuvat toimintahäiriöt ja tietovuodot ovat merkittävä uhkatekijä.

Tietoverkkorikollisuus muodostaa erityisen uhkan yritysten tietopääomalle. Rikoksen toteuttaminen verkossa on usein helpompaa ja halvempaa kuin reaalimaailmassa. Myös kiinnijäämisriski on pienempi. Verkossa tapahtuva rikollinen toiminta on globaalia, rikollinen voi toimia missä maassa tahansa. Tämän vuoksi verkkorikollisuus muodostaa aivan uudenlaisen uhkan.

Kriittisen infrastruktuurin suojeleminen edellyttää yhteistyötä

Kriittinen infrastruktuuri käsittää ne rakenteet ja toiminnot, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnan jatkuvalle toiminnalle. Kriittiseen infrastruktuuriin (Critical Infrastructure, CI) kuuluu sekä fyysisiä laitoksia ja rakenteita, että sähköisiä toimintoja ja palveluja. Näiden turvaaminen tarkoittaa yksittäisten kriittisten kohtien löytämistä ja turvaamista. Terrorismin uhka lisää kriittisen infrastruktuurin suojaamisen tarvetta. Euroopan unionissa valmistellaan ohjelmaa kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi (EPCIP), jonka yksi keskeinen tavoite on yksityisen ja julkisen sektorin välisen yhteistyön varmistaminen. Ohjelman perusteella jäsenvaltioiden tulee arvioida alueellaan olevat sellaiset kriittiset infrastruktuurit, jotka ovat tärkeitä Euroopan unionille.

Järjestäytynyt rikollisuus lisääntyy

Suomessa on perinteisesti ollut vain vähän järjestäytynyttä rikollisuutta. Aina 1990-luvulta lähtien ulkomailta johdettu, kova rikolliskulttuuri on kuitenkin saanut jalansijaa myös Suomessa. Järjestäytynyt rikollisuus on uhka yritystoiminnalle monella tavalla. Se pyrkii käyttämään laillista liiketoimintaa rikollisen toiminnan peittona. Järjestäytyneen rikollisuuden kasvun myötä lahjonta, painostus, uhkailu ja soluttautuminen yhteiskunnan rakenteisiin voivat lisääntyä. Kaikki nämä ovat

yritystoiminnalle uhkia myös sen vuoksi, että ne haittaavat neutraalia kilpailua ja lisäävät yritystoiminnan kustannuksia.

Terrorismin uhkaa ei voida unohtaa

Terrorismin uhka on noussut näkyvästi esille viime vuosien aikana. Suomeen ei kohdistu suoraan terrorismin uhkaa, mutta Suomea voidaan käyttää paikkana terroritekoa valmisteltaessa. Sekä suomalaiset henkilöt, että yritykset voivat joutua erityisesti ulkomailla terroritekojen kohteeksi.

Arjen turvan ylläpitäminen haaste

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa on kuvattu myös eräitä muita Suomeen kohdistuvia uhkia. Yksi näistä on ihmisten arkiturvallisuuden ylläpitäminen. Turvallisuudentunteen ylläpitäminen edellyttää laajaa luottamusta siihen, että viranomaiset puuttuvat rikoksiin ja häiriöihin. Korkea kiinnijäämisriski ja rikosten selvitystaso ovat tämän kannalta ensiarvoisen tärkeitä.

Suomessa on huomattavasti enemmän koti- ja vapaa-ajan tapaturmia kuin muissa Pohjoismaissa. Väestön ikääntyessä näiden määrä saattaa edelleen kasvaa. Onnettomuuksien suuri määrä lisää turvattomuutta, yhteiskunnan kustannuksia ja yksilötasolla turhaa riskinottoa.

Suomen rajaturvallisuuteen ja rajaliikenteen sujuvuuteen vaikuttavat Venäjä ja Euroopan unioni. Rajatilanne on rauhallinen, mutta tästä huolimatta myös uhkia on nähtävissä. Henkilöliikenne rajalla on kasvanut tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Myös tavaraliikenne kasvaa. Tähän liikenteeseen on kytkeytynyt vakavaa rikollisuutta, massarikollisuutta ja ei-toivottuja ilmiöitä, kuten salakuljetusta ja prostituutiota. Laiton maahanmuutto, joka ilmenee esimerkiksi ihmissalakuljetuksena ja laittomana työntekona, on Euroopan unionissa suuri ongelma. Sen merkitys on kasvanut myös Suomessa.

2.1.2 Yrityksiin kohdistuu aiempaa enemmän uhkia

Pitkät toimitusketjut lisäävät riskejä

Yritysten ja yhteiskunnan verkostoituva ja erikoistuva toimintamalli palvelujen ja tavaroiden tuottamisessa on turvallisuuden kannalta haaste. Toimitusketjut ovat pitkiä ja toisistaan riippuvaisia. Aineettomien hyödykkeiden merkitys lisääntyy. Eri elinkeinoelämän alojen muuttuvien ominaispiirteiden huomioonottaminen turvallisuustyön kannalta on koko ajan haastavampaa.

Tietoverkkorikollisuus uusi ja kasvava uhka yritystoiminnalle

Taloudellinen toiminta on enenevässä määrin riippuvainen langattomasta verkosta. Rikoslainsäädäntö huomioi hyvin Internetissä tehdyt rikokset ja Suomessa poliisin valmiudet tutkia verkkorikoksia ovat hyvät. Ongelma on kuitenkin maailmanlaajuinen, eikä kyky reagoida jälkikäteen riitä yhteiskunnan häiriöttömän toiminnan suojaamiseksi. Internet tarjoaa nykyisellään rikollisuudelle erityisen hyvän kasvualustan.

Tietoverkkorikollisuus muodostaa erityisen uhan yritysten tietopääomalle, sillä verkossa rikoksen toteuttaminen on usein helpompaa ja halvempaa kuin reaali maailmassa. Myös kiinnijäännin riski on verkossa olennaisesti pienempi. Tietojärjestelmiin kohdistuvat yritysten kohtaamat rikosilmiöt voidaan ryhmitellä satunnaisiin hyökkäyksiin, kuten roskapostin ja virusten lähettämiseen, ja kohdistettuihin hyökkäyksiin, jotka uhkaavat yritysten tietopääomaa.

Tietoturvallisuuden ylläpitäminen on riskienhallintaa, joka edellyttää oikeaa uhkatietoisuutta, uhan vaikutusten arviointia, turvajärjestelmien toteutuksen säännöllistä tarkastamista ja yritykselle sopivan riskitason hyväksymistä.

Tietojen vaihdon merkitys kasvaa

Tietojen vaihdon merkitys yksityisen ja julkisen sektorin välillä on korostunut erityisesti Euroopan unionissa. Useiden unionin jäsenmaiden sekä koko unionin tavoitteeksi on asetettu tietoon ja analyysiin perustuvan toiminnan ohjausmallin käyttöönotto sisäisen turvallisuuden alueella. Ohjausmallissa olennaista on ajantasaisen ja kattavan tiedon saaminen päätöksenteon ja toiminnan ohjauksen tueksi. Viranomaisten hallussa oleva tieto ei yksin riitä kattavan kokonaiskuvan muodostamiseksi rikollisuustilanteesta ja sen tulevasta kehityksestä, ja siihen tarvitaan myös yritysten hallussa olevaa tietoa. Tämä on erityisen tärkeää yrityksiin kohdistuvien uhkien tunnistamiseksi ja niihin kohdistuvien rikosten torjumiseksi.

Hyvä hallintotapa ja sisäinen valvonta - rikosten ja väärinkäytösten ennalta ehkäisyä

Viime vuosien kansainväliset yritysskandaalit ovat nostaneet esille kasvavia vaatimuksia yritysten hyvän hallintotavan (Corporate Governance) ja sisäisen valvonnan kehittämiseksi. Hyvässä hallintotavassa ja valvonnassa korostuu yrityksen hallituksen vastuu riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämisessä. Hyvä hallintotapa ja valvonta ehkäisevät myös väärinkäytöksiä, esimerkiksi korruptiota. Toimintaohjeiden täytäntöönpanolla varmistetaan, että yrityksen johto ja muu henkilöstö tietää yrityksen toimintaa säätelevät normit ja hallitsee hyvät toimintatavat, sekä toimii kaikenlaisten, myös maineeseen liittyvien riskien välttämiseksi. Hyvään hallintotapaan ja valvontaan liittyvä sisäinen tarkastus ja valvonta tukevat toimintaohjeiden noudattamista.

Henkilöstö yhä useammin väkivallan ja sillä uhkailun kohteena

Yritysten henkilöstön riski joutua uhkailun ja väkivallan kohteeksi on lisääntynyt erityisesti kaupan ja palvelun aloilla kuten kaupan ja sosiaali- ja terveydenhuollon työtehtävissä. Tärkeä syy tähän on huumausaineiden käytön lisääntyminen samanaikaisesti, kun yksin työskentely on lisääntynyt ja aukioloajat ovat pidentyneet.

Yritysten henkilökuntaan kohdistuneita kidnappauksia ei Suomessa ole tehty. Uhka on kuitenkin olemassa ja joitakin kidnappauksia on tehty Suomen lähialueilla. Kidnappaukset ovat yleistyneet Euroopassa, ja siten uhka voi kohdistua myös suomalaisten yritysten henkilökuntaan ulkomailla. Yrityksiin kohdistuvia kiristystapauksia tapahtuu muutama vuosittain.

Yrityksen ylimmällä johdolla ja julkisuudessa näkyvillä henkilöillä on tavanomaista suurempi riski joutua ulkopuolisen häiriköinnin ja jopa rikoksen kohteeksi. Yhteiskunnan avoimuus Suomessa ja Pohjoismaissa mahdollistaa henkilön, hänen asumistaan ja läheisiään koskevien tietojen keräämisen. Vaikka Suomessa on matala rikollisuuden taso, yritysten toiminnan kansainvälistyminen, rajojen avautuminen ja globaalit tietoverkot ovat lisänneet rikollisuuden riskiä myös Suomessa, mutta erityisesti toimittaessa ulkomailla.

Julkisuuden henkilöiden ahdistelu ja häirintä on viime vuosina lisääntynyt selvästi Suomessa. Häiritsijöiden toiminta ei useinkaan johda yrityksen kriisitilanteeseen. Häirinnästä voi kuitenkin vakavimmissa muodoissaan kehittyä ruumiilliseen vahingoittamiseen, tai jopa henkirikokseen johtava tapahtumasarja.

Suomi kärkisijoilla myymälävarkauksien määrässä

Yrityksiin kohdistuvat liikemurrot ovat vähentyneet 1990-luvun alusta lähtien. Myymälävarkaudet ovat lisääntyneet tasaisesti vastaavana ajanjaksona. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2003 rekisteröitiin yli 43 000 myymälävarkautta määrän ollessa 1990-luvun alussa alle 30 000. Myymälävarkauksien arvioitiin tuottaneen vähittäiskaupalle vuonna 2003 lähes 500 miljoonan euron tappiot. Suomen kauppojen hävikki suhteessa liikevaihtoon on Euroopan toiseksi korkein. Myös rakennusalan hävikkiä on paljon. Keskuskauppakamarin ja Helsingin seudun kauppakamarin syksyllä 2005 tekemän kyselyn mukaan lähes 80 % vastanneista rakennusalan yrityksistä oli joutunut työväline- tai laitevarkauden uhriksi.

Pienten ja keskisuurten yritysten rikosturvallisuus haaste

Pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet torjua niihin kohdistuvia rikosuhkia ja väärinkäytöksiä ovat pienemmät kuin suurten yritysten. Näiden yritysten yritysturvallisuuden kehittämisen suurimmat esteet ovat henkilöstön vähäisyys sekä turvallisuuskoulutuksen ja tiedon puute. Yritykset toimivat usein hyvin tiiviisti liiketoimintansa ympärillä, eikä ylimääräisinä pidettyihin toimintoihin ehditä panostaa. Toimenkuviiin ei voida juuri lisätä uutta ja usein turvallisuuden kehittämistä ei ole nimetty kenenkään tietyn henkilön vastuulle. Yrityksen johto ei aina ole tietoinen siitä, että se vastaa myös turvallisuudesta muun liiketoiminnan ohella. Pienemmillä yrityksillä on myös vähemmän mahdollisuuksia seurata yritysturvallisuuden tilannekuvan kehitystä ja ajankohtaisia uhkia. Tämä muodostaa erityisen haasteen yrityksiin kohdistuvien rikosten torjunnalle.

Harmaa talous ja talousrikollisuus uhka yritystoiminnalle

Harmaa talous ja talousrikollisuus aiheuttavat merkittäviä tappioita veronsaajien lisäksi myös yksityisille yrityksille. Taloudellisia tappioita merkittävämpiä ovat ne välilliset menetykset, joita harmaa talous ja talousrikollisuus aiheuttavat rehelliselle yritystoiminnalle vääristämällä kilpailua. Yritys, joka omia tulojaan salaamalla tai pimeitä palkkoja maksamalla säästää omia ja palkansaajiensa veroja ja sosiaaliturvamaksuja, saavuttaa merkittävän kilpailuedun rehellisesti toimiviin yrityksiin verrattuna. Tämä on tullut selvimmin näkyviin rakennus- ja ravintola-aloilla, jotka ovat ryhtyneet toimenpiteisiin alan kilpailuneutraliteettia vakavasti häiritsevän harmaan

talouden rajoittamiseksi. Harmaa talous ja talousrikollisuus tuovat yritystoimintaan myös muita yritystoiminnan luotettavuutta heikentäviä epäterveitä ilmiöitä ja käytäntöjä, kuten korruptiota, työnantajavelvollisuuksien laiminlyöntejä ja väärinkäytöksiä.

Talouden globalisaatio lisää ympäristöriskoksia

Ympäristöriskoksilla saattaa olla vaikutuksia myös yritystoimintaan. Yritys, joka järjestelmällisesti jättää ympäristöasiat hoitamatta, on ympäristöriski myös toiselle yritykselle ja voi aiheuttaa suoranaista vahinkoa yritystoiminnalle, henkilöstölle ja toimialan maineelle.

Tuhopoltoista merkittäviä taloudellisia menetyksiä

Tuhopoltot aiheuttavat vuosittain loukkaantumisien ja kuolemantapausten lisäksi huomattavia taloudellisia menetyksiä. Ylivoimaisesti suurin osa tuhopoltoista kohdistuu helposti saavutettavissa oleviin, usein heikon valvonnan alaisena oleviin kohteisiin.

2.2 SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖ JA YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS

2.2.1 Henkilöturvallisuus osa henkilöstöpolitiikkaa ja turvallisuutta

Henkilöturvallisuus kattaa koko henkilöstön

Asiakaspalvelutehtävissä olevat työntekijät ovat useimmin väkivallan ja uhkailun kohteena. Henkilöturvallisuusriskit voivat kohdistua myös johtohenkilöihin tai muihin henkilöihin erityisesti aseman, julkisen näkyvyyden, yrityksen toiminnan tai yrityksen toimialan johdosta. Tällöin puhutaan avainhenkilöturvallisuudesta. Tässä strategiassa avainhenkilöksi luetaan johdon lisäksi myös keskeiset asiantuntijat ja henkilöt, joilla on hallussaan yrityksen toiminnan kannalta tärkeää tietoa.

Yrityksen henkilöstön fyysiseen koskemattomuuteen liittyvät työturvallisuuslain väkivallan uhkaa ja yksityisöskentelyä koskevat säännökset. Henkilöturvallisuuteen on vaikutusta myös pelastuslain rakennusten yleistä paloturvallisuutta koskevilla säännöksillä. Säännöksen perustelujen (HE 192/2002 vp) mukaan paloturvallisuudesta rakennuksessa ja sen ympäristössä huolehtiminen edellyttää myös toimenpiteitä tahallisesti sytytettyjen palojen estämiseksi. Henkilöstö saa rikosoikeudellista suojaa lähinnä rikoslain väkivaltarikoksia koskevien säännösten kautta.

Avainhenkilöturvallisuus edellyttää johdonmukaisuutta ja huolellisuutta

Avainhenkilöturvallisuus edellyttää turvallisuustoiminnalta johdonmukaisuutta ja järjestelmällisyyttä. Kaikilla yrityksillä tai yhteisöillä ei ole tarvetta yhtä pitkälle meneviin toimenpiteisiin avainhenkilöturvallisuudessa. Kuitenkin Suomessakin toimii suuri määrä yrityksiä ja yhteisöjä, joiden riskitason voidaan katsoa siinä määrin kohonneen, että normaalia pidemmälle menevät toimenpiteet avainhenkilöturvallisuuden parantamiseksi ovat hyvin perusteltuja.

Huolellisuus rekrytointivaiheessa lisää turvallisuutta

Avainhenkilöiden rekrytointiin liittyviin taustaselvityksiin voidaan eräissä tapauksissa käyttää turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) mahdollistamaa menettelyä henkilön turvallisuusselvityksestä. Laki suojaa kuitenkin ensi sijassa valtion kannalta merkittäviä intressejä silloinkin, kun turvallisuusselvitys annetaan yrityksen pyynnöstä.

Yritykset selvittävät avainhenkilöiden taustat huolellisemmin kuin muun henkilökunnan taustat. Tästä huolimatta syksyllä 2005 tehdyn kyselyn mukaan vain puolet yrityksistä oli tarkastanut avainhenkilöiden taustatietoja.

Ovatko rekisterit uhka henkilöturvallisuudelle?

Suomessa ja muissa Pohjoismaissa on kattava väestötietojen rekisteröintijärjestelmä. Henkilöä koskevia tietoja rekisteröidään lukuisiin muihinkin rekistereihin, kuten liikennetietojärjestelmään (ajoneuvorekisteri), palveluyritysten asiakasrekistereihin (lehdet, suoramarkkinointi), viranomaisten rekistereihin (verohallinnon rekisterit). Erityisesti näkyvässä vastuuasemassa olevasta henkilöstä on tietoja muun muassa kaupparekisterissä ja luottotietorekisterissä.

Henkilöturvallisuuden olennainen osa-alue onkin henkilöä koskevien tietojen suojaaminen. Nykyinen lainsäädäntö, muun muassa väestörekisterilainsäädäntö, tarjoaa siihen keinoja. Lainsäädännössä on kuitenkin alueita, joissa henkilöturvallisuutta ei ole aina otettu riittävässä määrin huomioon. Eri yhteyksissä on tuotu esille ongelmia muun muassa asuin- ja liikerakennusten pohjapiirroksien suhteellisen avoin saatavuus, henkilötunnuksen ja kotiosoitteen julkisen saatavuus kaupparekisteristä. Myös tulo- ja varallisuustietojen julkisuutta on vastustettu turvallisuusperusteilla. Myös henkilötunnuksen loppuosaa käytetään varsin yleisesti tiedostamatta sen käyttöön liittyviä väärinkäytösten mahdollisuuksia.

Kunnossa olevat pelastussuunnitelmat lisäävät henkilöstöturvallisuutta

Henkilöturvallisuuteen voidaan yrityksissä vaikuttaa myös pelastuslaissa tarkoitettujen pelastussuunnitelmien avulla. Yritysten lakisääteiseen omatoimiseen varautumiseen liittyvissä suunnitelmissa on muun muassa selvitettävä ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden vaikutukset sekä toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi.

2.2.2 Tuotannon ja toiminnan jatkuvuuden edellytyksiä

Tilintarkastus osa yritysturvallisuutta

Oikeilla ja riittävillä tilinpäätöstiedoilla sekä asiantuntevalla ja riippumattomalla tilintarkastuksella on merkitystä myös yritysturvallisuuden kannalta. Tilintarkastuksen tehtävänä ei ole rikosten ja väärinkäytösten estäminen tai paljastaminen, mutta ammattitaitoinen tilintarkastus on omiaan ehkäisemään ennalta harmaan talouden ilmiöitä ja talousrikollisuutta. Ammattitaitoinen tilintarkastus ehkäisee virheiden ja puutteiden esiintymistä yrityksen toiminnassa, koska yleensä yrityksen tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen liittyvät virheet ja puutteet korjataan ennen

tilintarkastuskertomuksen julkistamista. Tilintarkastus ehkäisee siis sekä tahattomia, että tahallisia virheitä ja puutteita yrityksen taloushallinnossa.

Miten varmistaa liikekumppaneiden ja asiakkaiden luotettavuus?

Yrityksen liikekumppanien ja asiakkaiden luotettavuuden arviointi voi perustua yrityksellä itsellään oleviin tietoihin. Liikekumppaneita ja asiakkaita koskevia rekistereitä sääntelee henkilötietolaki siltä osin kuin kysymys on luonnollista henkilöä koskevista tiedoista, ei puhtaista yritystiedoista. Rikollista tekoa koskevat tiedot ovat henkilötietolain mukaan sellaisia arkaluonteisia tietoja, joiden käsittely on lähtökohtaisesti kielletty. Vakuutusyhtiöiden yhteinen vilppitiedosto on perustettu tietosuojalautakunnan henkilötietolakiin perustuvalla luvalla.

Luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää myös esimerkiksi kaupparekisteritietoja, verotustietoja, ulosottotietoja ja luottotietoja. Kaupparekisteristä säädetään kaupparekisteristä annetussa laissa. Verotustietojen julkisuudesta säädetään verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetussa laissa ja ulosottotietojen julkisuudesta ulosottolaissa. Henkilöluottotietojen käsittelystä säädetään henkilötietolaissa. Luottotietojen laajempi sääntely on valmisteilla.

Yritysturvallisuuteen vaikuttavat myös yritysten mahdollisuudet asiakkaidensa luotettavaan tunnistamiseen. Kysymys voi olla viranomaisten antamista henkilöllisyyden osoittavista asiakirjoista (esimerkiksi henkilökorttilaissa säädetty henkilökortti, passilaissa säädetty passi, tieliikennelaissa säädetty ajokortti tai sairausvakuutusasetuksessa säädetty sairausvakuutuskortti) tai sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa tarkoitetuista varmenteista.

Myös yrityksille on asetettu rikostorjuntaan liittyviä ilmoitusvelvollisuuksia

Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa on asetettu elinkeinonharjoittajille asiakkaiden tunnistamisvelvollisuuksia, huolellisuusvelvollisuuksia ja epäilyttävistä liiketoimista ilmoitusvelvollisuuksia. Velvollisuuksien piiriin kuuluvat myös tilintarkastajat, kirjanpitäjät sekä oikeudellisissa asioissa avustavat muiden kuin oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtävien osalta. Luottolaitosten osalta on asiakkaiden tunnistamisesta lisäksi säännöksiä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa.

Yrityksille on asetettu erilaisia rikostorjuntaan liittyviä ilmoitusvelvollisuuksia huumausaineiden lähtöaineiden, aseiden ja räjähteiden sekä ydinmateriaalin osalta.

Miten yrityksiä suojataan epärehelliseltä toiminnalta

Yrityksen suoja liikekumppanien tai asiakkaiden epärehellistä toimintaa vastaan rakentuu lähinnä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain säännöksistä ja rikoslain erilaisia varallisuusrikoksia koskevista säännöksistä. Erityisesti harmaan talouden torjunnassa on merkitystä rikosoikeudellisen vastuun kohdentumisella yrityksen sisällä ja alihankintaketjuissa (esimerkiksi palveluja ja muita toimintoja ulkoistettaessa) sekä oikeushenkilön rangaistusvastuulla. Lakisääteisiä velvollisuuksia liiketoiminnassa olennaisesti laiminlyönyt, tai muuhun kuin vähäisenä pidettävään

rikolliseen menettelyyn liiketoiminnassa syylistynyt voidaan määrätä liiketoimintakieltoon, josta säädetään liiketoimintakiellosta annetussa laissa.

Kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa on säädetty yhteisöturvallisuusselvityksen tekemisestä eräissä tilanteissa. Yhteisöturvallisuusselvitykset liittyvät turvallisuusluokitelluissa sopimuksissa sopimusosapuolena tai alihankkijana olemiseen. Selvitykset kattavat tietoturvallisuuden, toimitilaturvallisuuden ja henkilöstöturvallisuuden.

2.2.3 Tietoverkkorikollisuus yhä suurempi uhka

Mitä tietoturvallisuus on ja miten sitä suojataan

Tietoturvallisuudella tarkoitetaan organisaation toiminnan turvaamista suojaamalla tietoaaineistoa ja tietojärjestelmiä, vähentämällä virheiden, väärinkäytösten, häiriöiden ja fyysisten vahinkojen riskiä, varautumalla niihin ennalta ja toteuttamalla toiminnan jatkuvuuden turvaavia järjestelyjä. Tietoturvallisuuden perustavoitteina ovat tiedon luottamuksellisuus, eheys ja saatavuus, sekä todennettavuus ja kiistämättömyys.

Yrityksen tietojen rikosoikeudellinen suoja perustuu lähinnä rikoslain säännöksiin tieto- ja viestintärikoksista, sekä säännöksiin yrityssalaisuusrikoksista. Yrityssalaisuuksiin liittyviä säännöksiä on myös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa sekä työsopimuslaissa. Henkilörekistereihin liittyvästä tietojen suojaamisesta on säädetty henkilötietolaissa.

Yrityksen työntekijät saattavat aiheuttaa tahallisia tai tahattomia tietoturvariskejä. Erityisesti avainhenkilöillä voi olla hallussaan luottamuksellista tietoa, jonka joutuminen yrityksen ulkopuolelle saattaa vahingoittaa yrityksen toimintaa. Tietoturvallisuutta ylläpitävän työnantajan oikeuksista ja velvollisuuksista suhteessa työntekijään on säädetty työelämän tietosuojalaissa (759/2004). Yrityksen ollessa työntekijän sähköisen viestinnän välittäjän roolissa, toimintaa säätelee sähköisen viestinnän tietosuojalaki (516/2004).

Sähköisen viestinnän tietosuojalaki joiltain osin ongelmallinen

Sähköisen viestinnän tietoturvallisuuden ylläpidosta säädetään sähköisen viestinnän tietosuojalaissa. Laissa on määräykset mm. oikeudesta käsitellä teletunnistetietoja tietoturvasta huolehtimiseksi teleyrityksen, yhteisötilaajan tai lisäarvopalvelun lukuun toimivalle luonnolliselle henkilölle. Laissa säädetään myös teleyrityksen ja lisäarvopalvelun tarjoajan velvollisuuksista ja oikeuksista. Yhteisötilaajalla ei näitä velvoitteita ole lukuun ottamatta käyttäjiensä tunnistamis- ja palkkatietoja. Laissa määrätään, että teleyrityksen on ilmoitettava viestintävirastolle verkkopalvelun ja viestintäpalvelun merkittävistä tietoturvaloukkauksista ja sellaisista niihin kohdistuvista tietoturvauhkista, joista teleyritys on tietoinen.

Rikoksen uhriksi joutuneiden yritysten oikeusturvan kannalta sähköisen viestinnän tietosuojalaki on nykyisessä muodossaan ongelmallinen. Nykyisen lainsäädännön mukaan yrityssalaisuudeksi luokiteltavan kirjallisen tiedon luovuttaminen ulkopuoliselle on rikos. Tiedon luvaton luovuttaminen sähköisessä muodossa on myös rikos, mutta tällöin teko on yksityisyyden suojan piirissä ja siten sitä koskeva rikostutkinta on huomattavasti vaikeampaa.

Yrityssalaisuusrikoksen uhriksi joutunut viestinnän välittäjän roolissa oleva yritys ei voi käyttää tunnistamistietoja tapahtuman todentamiseen tai tekijän jäljittämiseen, vaan asia tulee saattaa rikostutkintaan. Poliisin mahdollisuuksiin selvittää yrityksiin kohdistuneita rikoksia vaikuttaa kuitenkin sähköisen viestinnän tietosuojalain 36 §, joka rajaa viranomaisten oikeudet saada tunnistamistietoja rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Verkkorikoksen uhriksi joutuneen yrityksen mahdollisuudet luovuttaa poliisille välttämättömiä tunnistetietoja itseensä kohdistuneen rikoksen selvittämiseksi ovat puutteelliset, ja poliisin on haettava ne asianomistajaan kohdistetulla pakkokeinolla.

Sähköisen viestinnän tietosuojalain tultua voimaan todettiin, että siihen sisältyy merkittävää uutta sääntelyä, jonka toimeenpanoa ja vaikutuksia on seurattava ja arvioitava lain voimaantulon jälkeen. Tästä syystä liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut sähköisen viestinnän tietosuojalain toimeenpanon seurantaryhmän, jonka toimikausi päättyy vuoden 2006 lopussa.

Sähköisen viestinnän tietosuojalain tulkinnassa on eräitä ongelmia, jotka johtuvat tietoverkon ja puhelinverkon toimintaeroista. Puhelinverkossa on vain viestintää, mutta tietoverkossa on myös viestinnän teknistä ohjausliikennettä, sekä verkon ja sen palveluiden tietoturvallisuuteen vaikuttavaa hyökkäysliikennettä.

Sähköisen viestinnän tietosuojalaissa ja sen tulkinnassa on otettu huomioon haittaohjelmien (esimerkiksi virukset ja roskaposti) kaltaisilta massailmiöiltä suojautuminen. Sen sijaan lain nykyinen tulkinta on johtanut siihen, että suojautuminen ammattimaiselta kohdistetulta rikollisuudelta on vaikeaa. Uhan kohteen ja laajuuden selvittämiseksi yrityksen pitäisi olla tietoinen hyökkäysliikenteen sisällöstä. Lain tulkinta suojelee myös sellaista liikennettä, joka ei ole henkilöiden välistä luottamukselliseksi tarkoitettua viestintää, vaan koneiden välistä teknistä hyökkäysliikennettä.

Verkkoliikenteen sisällön lisäksi tietoverkossa käytettävää liikenteen lähdeosoitetietoa ("ip-numeroa") käsitellään lain voimassaolevan tulkinnan mukaan tunnistetietona vaikka ip-numero ei ole yhdistettävissä osoitteen todelliseen käyttäjään. Tämä hankaloittaa olennaisesti yritysturvallisuus- ja rikostiedustelutiedon vaihtoa yritysten ja poliisin kesken, jolloin piilossa olevaa verkkorikollisuutta ei saada esiin.

Viestintämarkkinalain mukaan teleyrityksen on varustettava viestintäverkkonsa ja viestintäpalvelunsa siten, että telekuuntelu ja televalvonta on mahdollista suorittaa. Näistä lähinnä televalvonta on käytettävissä oleva ja usein välttämätön todistelähde tutkittaessa yrityksiin kohdistuneita tietorikoksia. Euroopan unionissa on vireillä sääntelyä teleyrityksiin kohdistuvasta velvollisuudesta tallentaa teletunnistetietoja rikostorjunnan tarpeisiin.

2.2.4 Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus perusasioita

Vahingonteot ja omaisuusrikokset turvallisuusuhkina

Rikosoikeudellinen suoja kiinteistöille ja toimitiloille perustuu lähinnä rikoslain vahingonteko- ja omaisuusrikoksia koskevista säännöksistä sekä rikoslain julkisrauhan rikkomista koskevista säännöksistä. Yritysvakoilua koskevassa rikoslain kohdassa on paikan suljettisuus ulkopuolisilta otettu yhdeksi tunnusmerkistötekijäksi. Järjestyslaissa on kielletty töhrimiseen soveltuvien aineiden hallussapito yleisellä paikalla ilman hyväksyttävää syytä. Kiellon rikkomisesta rangaistaan järjestyksikkomuksena.

Vakuutusopimuslaissa säädetään mahdollisuudesta ottaa vakuutusopimukseen suojeluohjeita eli määräyksiä laitteesta, menettelytavasta tai muusta järjestelystä, jolla on tarkoitus estää, tai rajoittaa vahingon syntymistä, tai määräyksiä siitä, että vakuutuksen kohdetta käyttävällä, tai siitä huolehtivalla henkilöllä tulee olla määrätty kelpoisuus. Vakuutusalan lisäksi turvallisuusstandardeja on asetettu pankkialalla ja kaupan alalla. EY-oikeudellinen tavaroiden vapaa liikkuvuus rajoittaa mahdollisuuksia säätää kansallisia teknisiä vaatimuksia.

Pelastuslain mukaisessa yritysten omatoimisessa varautumisessa ja siihen liittyvässä suunnittelussa (pelastussuunnitelmat) tulee varautua muun muassa rikosten torjuntaan läheisesti liittyvään tuhopolttojen ja muiden tahallisesti aiheutettujen tuhojen ja vahinkojen ehkäisyyn. Palotarkastuksista säädetään pelastuslaissa. Kiinteistöihin ja toimitiloihin voi kohdistua myös eri viranomaisten yhteisiä tarkastuksia, joihin liittyy myös viranomaisten välistä tietojen vaihtoa ja muuta yhteistyötä. Eduskunnan käsiteltävänä olevassa majoitus- ja ravitsemistoimintaa koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittavassa hallituksen esityksessä (HE 138/2004 vp) ehdotetaan terveysuojelulakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan terveysviranomaisten tarkastuskäynnistä majoitushuoneistoon tai sellaiseen elintarvikehuoneistoon, jossa harjoitetaan ravitsemistoimintaa, olisi ilmoitettava poliisi- ja pelastusviranomaisille. Poliisi- ja pelastusviranomaisilla olisi oikeus olla läsnä tarkastuksen suorittamisessa.

Poliisilain mukaan sisäasiainministeriön asetuksella voidaan rajoittaa erittäin tärkeän toiminnan tai omaisuuden turvaamiseksi, taikka ihmisten suojaamiseksi liikkumista tai oleskelua turvattavassa, tai suojattavassa kohteessa, tai sen ympäristössä, kohteesta aiheutuvan, tai siihen kohdistuvan vaaran vuoksi, taikka kieltää turvallisuutta vaarantavien esineiden tai aineiden tuonti sinne.

2.2.5 Yritysturvallisuus myös osa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitoa

Laissa kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista säädetään viranomaisten ja yritysten toimenpiteistä kansainvälisten tietoturvallisuusvelvoitteiden toteuttamiseksi. Lakia sovelletaan elinkeinonharjoittajaan ja tämän palveluksessa olevaan silloin, kun elinkeinonharjoittaja on sopimusosapuolena turvallisuusluokitellussa sopimuksessa, tai osallistuu tällaista sopimusta edeltävään hankintakilpailuun tai toimii tällaisen elinkeinonharjoittajan alihankkijana. Elinkeinonharjoittaja voi myös pyytää yhteisöturvallisuus selvityksen ja arvion tekemistä voidakseen osallistua toisen valtion viranomaisen, tai siellä kotipaikkaansa pitävän yrityksen järjestämään tarjouskilpailuun.

Puolustusvoimat myöntää valtuutettuna turvallisuusviranomaisena (Designated Security Authority, DSA) suomalaisille yrityksille yritysturvallisuusvakuudet (Facility Security Clearance, FSC), sekä tarvittaessa yksityisille henkilöille henkilöturvallisuusvakuudet (Certificate of Security Clearance, CSC) silloin, kun kyse on sotilaalliseen toimintaan liittyvästä materiaalista. Jatkossa suojelupoliisi vastannee vakuuksien antamisesta, jos kyseessä on siviilitoiminta. Toiminnasta vastaa ja sitä koordinoi ulkoministeriö. Vakuuksien myöntämisen sujuvuus on tärkeää yritysten kilpailukyvyn kannalta.

Poikkeusoloihin varautumista ja poikkeusoloissa toimimista säännellään valmiuslaissa, huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa, turvavarastolaissa, puolustustilalaissa ja pelastuslaissa, Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain nojalla on annettu valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista. Tavoitteet koskevat yhteiskunnan teknisiä perusrakenteita, kuljetus-, varastointi- ja jakelujärjestelmiä, elintarvikehuoltoa, energiahuoltoa, sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä sotilaallista maanpuolustusta tukevaa tuotantoa ja järjestelmien ylläpitoa.

Valtioneuvosto on antanut periaatepäätöksen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta. Periaatepäätökseen liittyy perusteluosana yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia, jota päivitetään säännöllisesti. Aiemmin viranomaisten hoitamia toimintoja ulkoistettaessa ja ulkoistettuja toimintoja hoitavien yritysten siirtyessä ulkomaalaisomistukseen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen on entistä haastavampi tehtävä. Turvallisuusselvityksistä annetussa laissa tarkoitetuilla turvallisuusselvityksillä pyritään estämään yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja koskevia tietovuotoja.

Euroopan unionin terrorismin vastaisen toimintasuunnitelman mukaisesti komissio valmistelee vuoden 2006 aikana neuvoston päätettäväksi Euroopan kriittisen infrastruktuurin suojeleohjelman (EPCIP). Suojeleohjelman olennaisena osana tulee olemaan yhteistyö yksityisen sektorin kanssa.

Yhteiskunnan kannalta keskeinen infrastruktuuri on usein yksityisessä omistuksessa ja tästä syystä yrityksillä on merkittävä vastuu yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämisessä. Keskeisen infrastruktuurin häiriötilanteissa pienenkin yrityksen toimintakyvyllä ja varautumisella voi olla valtakunnallista tai jopa tätä laajempaa merkitystä.

2.3 ELINKEINOELÄMÄN JA VIRANOMAISTEN VÄLINEN TIETOJEN VAIHTO

2.3.1 Tietojen vaihdon edistysaskelia ja kehittämistarpeita

Tietojen vaihdon säädöspohjasta ja käytännön tarpeista

Henkilötietojen käsittelystä mukaan lukien henkilötietojen luovuttaminen säädetään henkilötietolaissa. Turvallisuusviranomaisilla on omaa henkilötietolakia täydentävää henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä. Esimerkiksi poliisia koskee henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettu laki. Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia sovelletaan tilanteisiin, joissa poliisin henkilörekistereistä annetaan tietoja ulkopuolisille teknisen

käyttöyhteyden avulla. Säännökset mahdollistavat tällaisen tietojen luovuttamisen eräille muille viranomaisille, mutta ei yksityisille tahoille. Henkilötietolainsäädäntö ei koske puhtaita yritys- tai esinetietoja. Viranomaisten tietojen julkisuudesta ja salassa pidettävyydestä säädetään laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta.

Poliisilaissa on poliisin vaitiolovelvollisuudesta poikkeamiseen oikeuttava säännös. Se koskee tilanteita, joissa tietojen ilmaiseminen on yksittäistapauksessa tarpeen hengelle tai terveydelle vaarallisen tapahtuman, vapauteen kohdistuvan rikoksen, taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon välttämiseksi, taikka valtion turvallisuuden varmistamiseksi.

Yritykset eivät ole velvollisia ilmoittamaan niihin kohdistuvista rikoksista

Poliisilaissa on säännös yksittäisten tietojen saannista yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä. Se koskee rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tai poliisitutkinnan suorittamiseksi tarvittavia, yritys-, pankki-, tai vakuutuslainsäädännön alaisia tietoja. Yrityksillä ei ole lakisääteistä velvollisuutta ilmoittaa viranomaisille niihin kohdistuneista rikoksista. Poliisin oikeuteen käynnistää esitutkinta vaikuttaa se, onko kysymyksessä virallisen syytteen alainen vai asianomistajarikos.

Miksi tietojen vaihto on tärkeää?

Tilannekuvan luominen, tietyn ilmiön analysoiminen tai yksittäistapauksen hoitaminen vaatii usein tietojen vaihtoa yritysten ja viranomaisten välillä. Kattavan tilannekuvan luominen ja siihen liittyvä kehityssuuntien analysointi voi tapahtua esimerkiksi erilaisissa yhteistyöelimissä. Esimerkkejä säädännäisistä yhteistoimintaelimistä ovat turvallisuusalan neuvottelukunta, poliisiasian neuvottelukunta ja rikosentorjuntaneuvosto. Kattava tietyn ilmiön analysoiminen vaatii sekä turvallisuusviranomaisten, yksityisen turvallisuusalan, esimerkiksi vartioimisliikkeiden tapahtumailmoitukset, että yritysten käytössä olevia tietoja.

Kansainvälistä tietojen vaihtoa voi olla sekä viranomaisten välinen tietojen vaihto, esimerkiksi turvallisuusviranomaisten tiedot ja rikosrekisteritiedot, että yksityisen turvallisuusalan ja yritysten yhtiön/konsernin sisäinen tai yhtiöiden välinen tietojen vaihto. Kansainväliseen poliisiyhteistyöhön liittyvästä henkilötietojen käsittelystä on säännöksiä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa ja kansainvälisen oikeusavun muodossa tapahtuvasta tietojen vaihdosta kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa. Henkilötietolaissa ovat säännökset henkilötietojen siirrosta Euroopan unionin ulkopuolelle.

Viranomaisten ja pankki- ja rahoitusalan yhteistyö tiivistä, mutta ongelmiakin on

Pankkiyhdistyksen ja sen jäsenpankkien, sekä viranomaisten välinen yhteistyö on tiivistä. Yhteistyössä on noussut esille myös eräitä ongelmia. Pankkisalaisuussäädökset ja toisaalta viranomaisten vaitiolosäädökset muodostavat merkittäviä esteitä vapaalle tiedonvaihdolle ja keskustelulle turvallisuutta koskevien uhkien osalta. Käytännössä on varsin epäselvää, missä laajuudessa pankit keskenään voivat turvallisuutta koskevaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa toisilleen luovuttaa. Huolimatta poliisilakiin tehdyistä muutoksista ei poliisinkaan tietojen

luovuttaminen pankeille ole yksiselitteisen selkeää. Usein merkittävien vahinkojen estäminen edellyttäisi tiedon vaihtamista poliisiin ja pankin välillä.

Toisena ongelmana ovat julkisten rekistereiden luotettavuuteen liittyvät seikat. Pankit käyttävät erilaisiin tarkistuksiin muun muassa kaupparekisteriä luotonannon yhteydessä. Lukuisat tapaukset, joissa rikolliset ovat rekisteriin väärennetyillä tiedoilla aiheuttaneet virheellisen merkinnän, osoittavat, että julkisten rekistereiden luotettavuus ei ole riittävä. Virheellisillä rekisterimerkinnöillä on saatu aikaan myönteisiä luottopäätöksiä tilanteissa, joissa luotonannolle ei olisi ollut edellytyksiä. Myös kiinteistörekisteri on tässä suhteessa merkittävä julkinen rekisteri.

Puutteellinen koordinointi on ongelma. Osaltaan tämä johtuu poliisipiirien itsenäisestä roolista, osaltaan pankkien erilaisista rakenteista ja toimintatavoista

Vakuutusallalla nähdään tarpeelliseksi yhteistyön kehittäminen edelleen

Tiedonvaihto sekä vakuutusalan sisällä, että viranomaisten kanssa, on eri toimijoiden vaitiolosäännöksistä johtuen rajallista. Vakuutusallalla on käytössä kaksi tietosuojalautakunnan poikkeusluvalla perustettua yhteistä rekisteriä, väärinkäytös- ja vahinkorekisteri. Vakuutusala kiinnittää huomiota julkisten rekisterien luotettavuuden parantamiseen. Esimerkiksi vakuutus sopimusta solmittaessa vakuutusyhtiön on voitava luottaa kaupparekisteristä saataviin tietoihin. Sekä elinkeinoelämä että lainvalvontaviranomaiset pitävät tärkeänä lisätä mahdollisuuksia vaihtaa tietoja rikosten ja väärinkäytösten estämiseksi ja selvittämiseksi.

Vakuutusyhtiöiden ilmoitusaktiivisuus tutkituista epäselvistä vahinkoilmoituksista on alhainen; vain noin 140 rikosilmoitusta vuosittain. Esitutkintaan käynnistäviä tapauksia on jonkin verran enemmän koska aluksi asianomistajana esiintynyt taho voi muuttua petosrikoksesta epäillyksi. Erillistä tutkintapyyntöä ei siten tarvita.

Kaupan- ja muun palvelualan yhteisistä projekteista hyviä tuloksia

Tehokas rikollisuuden torjuminen edellyttää viranomaisten ja kaupan eri osapuolien hyvää valtakunnallista ja paikallista yhteistyötä. Kaupan alalla kehitetään ja koordinoidaan kaupan yhteistä turvallisuustyötä. Viime vuosina on toteutettu useita kaupan ja sen henkilökunnan turvallisuutta parantavia hankkeita. Esimerkkinä näistä voidaan mainita yhteinen liikkeen turvallisuusmerkintäjärjestelmä. Lisäksi on kerätty tietoa kaupanalaan ja sen henkilöstöön kohdistuvasta rikollisuudesta ja riskeistä sekä laadittu rikoksia ennalta ehkäisevää materiaalia.

Palvelualan sisäiseen tiedonvaihtoon liittyy riskejä silloin, kun esimerkiksi tarjouspyynnön yhteydessä yritykselle lähetään asiakaskohteen pohjakuvia ja muita tietoja tarjouksen laskentaa ja työn suunnittelua varten. Kuvat kattavat usein perusteellisesti työkohteen ja kuvissa saattaa olla mukana myös sellaisia tieto- ja turvajärjestelmiin liittyviä tietoja asioita, joiden ei tulisi siirtyä palvelutoimittajalle.

Palvelualalla työvoiman vaihtuvuus ja toiminnan verkottuminen asettaa yhteistyölle haasteita. Alalla toimivat yritykset ilmoittavat vaihtuvuudekseen noin 30 prosenttia. Uusien työntekijöiden rekrytoinnilla ja perehdytyksellä on merkittävä vaikutus myös tietojärjestelmien turvallisuudelle. Työntekijöiden taustan tarkastaa turvallisuusselvitysmenettelyn piirissä oleva asiakasyritys.

Rahanpesurikoksiin liittyvässä tietojen vaihdossa ongelmia

Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä estää selvittelykeskusta käyttämästä saamiaan ja hankkimiaan tietoja muuhun kuin rahanpesun estämiseen ja selvittämiseen. Rahanpesuksi on määritelty sekä esirikoksen tekijän, että varsinaisen rahanpesijän toimet rikoksella hankitun hyödyn peittämiseksi ja häivyttämiseksi, vaikka esirikoksen tekijän toimet eivät olekaan rahanpesuna erikseen rangaistavia.

Tietojen vaihtoon viranomaisten välillä liittyy eräitä ongelmia. Tiukka tietojen käyttö ja luovutusrajoitus estää tietojen luovutuksen esimerkiksi poliisilta muille viranomaisille, ellei tällöin selvitetä rahanpesun alkurikosta. Ongelma liittyy myös yritystoimintaan ja kohdistuu terveellä pohjalla toimiviin yrityksiin. Säädöksen seurauksena epäterveellä pohjalla olevat yritykset saavat sellaista kilpailuhyötyä ja -etua, mitä on mahdotonta saada laillisen liiketoiminnan piirissä.

2.3.2 Tietoverkkorikoksiin liittyviä erityispiirteitä

Suurin osa piilorikollisuutta

Ammattimaiset tietoverkkorikokset ovat usein piilorikollisuutta. Motivoitunut yritysvakooja jää usein jopa asianomistajalta havaitsematta. Ilmiön esille saamiseksi ja rikosvahinkojen estämiseksi tarvitaan aktiivista toimintaa sekä yrityksiltä että viranomaisilta. Tällä hetkellä ongelmana on tiedon pirstaleisuus.

Poliisilla on tietoa rikollisten motiiveista ja rikosten tekotavoista, mutta ei siitä, millaista tiedustelu- tai suunnattua hyökkäysliikennettä verkossa todellisuudessa esiintyy. Verkon tilannekuvaa ylläpitävillä CERT-yksiköillä ja tietoturvateollisuudella on paljon tietoa massahyökkäyksistä käytetyistä menetelmistä. CERT-toiminnalla tarkoitetaan tietoturvaloukkauksien ennaltaehkäisyä, niiden havainnointia ja ratkaisua, sekä tietoturvauhkista tiedottamista. CERT on lyhenne englanninkielisistä sanoista Computer Emergency Response Team.

Suoja kohdistettuja hyökkäyksiä vastaan usein puutteellinen

Yritykset, joilla on ammattimaisia rikollisryhmiä kiinnostavaa tietopääomaa, joutuvat useimmiten kohdistettujen tietohyökkäysten kohteeksi. Yritykset eivät kuitenkaan välttämättä havaitse itse tällaista liikennettä tai suojaudu siltä, koska julkisuudessa kohdistettujen hyökkäysten tekotavoista ei juuri puhuta. Julkisuudessa korostuvat haittaohjelmien (virukset ja roskaposti) kaltaiset massailmiöt ja niiltä suojautuminen. Näin ollen suojautuminen kohdistettuja hyökkäyksiä vastaan voi jäädä puutteelliseksi.

Yritysten ja viranomaisten yhteistyöllä olisi mahdollista saada arvokasta tietoa sekä yritysturvallisuustyöhön, että rikostiedusteluun sekä parantaa yleistä suojautumista kohdistetuilta verkkorikoksilta.

Sähköisen viestinnän tietosuojalaki rajaa poliisin tiedonsaantia

Tietojen vaihtoa hankaloittaa sähköisen viestinnän tietosuojalaki, koska se rajaa poliisin tiedonsaantioikeuksia. Lain tulkinnassa on ongelmallista se, että teknisen verkkoliikenteen sisältö ja verkkotunnisteita sisältävä aineisto tulisi jättää tiedonvaihdon ulkopuolelle. Näin myös silloin, kun eivät sisällä henkilöiden välistä viestintää tai eivätkä olisi yhdistettävissä tunnistetta käyttävään henkilöön.

2.3.3 Rikoksista ilmoittamatta jättämisestä ja sen seurauksista

Kokonaiskuva yrityksiin kohdistuvista rikoksista puutteellinen

Yrityksillä ei ole lakisääteistä velvollisuutta ilmoittaa viranomaisille niihin kohdistuneista rikoksista. Rikoksista ilmoittamatta jättäminen vaikeuttaa kokonaiskuvan saamista yrityksiin kohdistuvasta rikollisuudesta. Rikoslaisissa säädetty velvollisuus ilmoittaa törkeistä rikoksista koskee ainoastaan hankkeilla olevia rikoksia ja tällöinkin ilmoitus voidaan tehdä joko viranomaiselle tai sille, jota vaara uhkaa. Vartijatehtävissä olevilla henkilöillä on kuitenkin velvoite ilmoittaa tehdyistä törkeistä rikoksista.

Miksi yritykset eivät ilmoita niihin kohdistuvista rikoksista?

Yritysten näkökulmasta ilmoitushaluttomuutta lisää käsitys siitä, että poliisilla ei ole välttämättä resursseja ja/tai halua selvittää kunnolla yritykseen kohdistunutta rikosta. Myös rikostutkinnan julkisen käsittelyn pelätään vahingoittavan yrityksen mainetta. Yrityksillä ei ole myöskään aina tietoa siitä, voidaanko yrityksen hallussa olevasta rikosepäilystä ilmoittaa poliisille ilman, että tehdään rikosilmoitus.

Poliisilla puutteita tilastoinnissa

Poliisi ei tilastoi erikseen yrityksiin kohdistuvia rikoksia. Yrityksiin kohdistuvista rikoksista tilastoidaan erikseen lähinnä vain anastuksia (anastus liikkeeseen luvatta tunkeutuen, sekä myymälävarkaudet ja näpistykset). Yrityksille suuria taloudellisia vahinkoja aiheuttavia rikoksia, kuten luottopetoksia, kavalluksia, yrityssalaisuuksiin tai immateriaalioikeuksiin liittyviä rikoksia ei tilastoida erikseen. Sen vuoksi riittävää tietoa yrityksiin liittyvien rikosten kokonaismäärästä, aiheutetuista vahingoista tai rikollisuuden kehityssuunnasta ei ole saatavissa.

Tietoverkkorikollisuuteen liittyvä tietojen vaihto vaikeaa

Tietoverkkorikollisuus muodostaa oman kokonaisuutensa myös rikoksista ilmoittamiseen liittyvän tietojenvaihdon osalta. Rikoksen uhriksi joutuneella yrityksellä ei nykyisen lainsäädännön puitteissa ole oikeutta luovuttaa poliisille itseensä kohdistuneen rikoksen selvittämiseksi välttämätöntä tietoa

ellei se ole viestinnän osapuoli. Poliisi voi saada tiedon vain tuomioistuimen luvalla asianomistajaan kohdistetulla televalvonnalla. Mikäli tutkittavana olevassa rikoksessa televalvonnan edellytykset eivät täyty, poliisi ei voi käyttää asianomistajan hallussa olevaa todistusaineistoa rikoksen selvittämiseksi.

3. STRATEGIAN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Toimenpiteestä vastuussa oleva taho on alleviivattu ja muut sen toimeenpanoon osallistuvat on mainittu. Osallistujien luettelo ei ole tyhjentävä. Toimenpiteestä vastuussa oleva organisaatio voi täydentää osallistujien luetteloa tarvittaessa.

3.1 PARANNETAAN YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUTTA

3.1.1 Lisätään elinkeinoelämän ja viranomaisten välistä tietojen vaihtoa kumppanuuden toteuttamiseksi

Tavoitteena on poistaa hallinnollisia ja oikeudellisia esteitä tietojenvaihdossa yrityksiin kohdistuvien rikosten torjumiseksi niin, että yritykset saavat riittävän suojan ja viranomaiset riittävät tiedot yritysten rikosturvallisuustilanteesta. Tietojenvaihdon sääntelyssä säilytetään tasapaino rikostorjunnallisten ja yksityiselämän suojaan (yksityisyys, henkilötietojen suoja ja luottamuksellisen viestin salaisuus) liittyvien intressien välillä.

Toimenpiteet

1. Turvallisuusselvityksistä annetun lain tarkistamistarpeita arvioitaessa selvitetään mahdollisuudet laajentaa turvallisuusselvitysmenettelyä merkittävien yritystoimintaan liittyvien intressien suojaamiseksi ja vakavan rikollisuuden torjumiseksi sekä mahdollisuutta ottaa käyttöön yritysturvallisuusselvitysmenettely myös kansallisissa hankkeissa. Turvallisuusselvitysmenettelyä voitaisiin edellyttää esimerkiksi alihankkijoiden ja palvelujen tuottajien taustan selvittämiseksi, taikka muutoin säädöstasolla tai sopimuksin lisätä edellytyksiä varmistaa alihankintaketjun luotettavuus. (oikeusministeriö, ulkoasianministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt). Toteutus 2006.
2. Otetaan liikenne- ja viestintäministeriössä käynnissä olevan sähköisen viestinnän tietosuojalain toimivuuden arvioinnin yhteydessä huomioon myös yrityksiin kohdistuvien rikosten torjunnan näkökulma. Kiinnitetään erityistä huomiota yritysten ja viranomaisten mahdollisuuksiin estää ja selvittää tieto- ja viestintärikoksia sekä yrityssalaisuusrikoksia. (liikenne- ja viestintäministeriö, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt). Toteutus 2006.
3. Otetaan esitutkintaviranomaisten rikostorjuntaan liittyvien toimivaltuussäännösten kokonaisuudistuksen yhteydessä huomioon myös yrityksiin kohdistuvien rikosten torjunnan näkökulma. Kiinnitetään erityistä huomiota viranomaisten mahdollisuuksiin luovuttaa yrityksille rikostorjunnassa tarvittavaa tietoa. Kysymys voi olla paitsi analysoidusta ilmiötason tiedosta, myös sellaisiin konkreettisiin vaaratilanteisiin liittyvästä yksilöintitietoja sisältävästä tiedosta, joissa vaara ei kohdistu nimenomaisesti tiettyyn

yritykseen (sisäasiainministeriö, oikeusministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Finnsecurity ry, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt). Toteutus 2006-2007

4. Lainsäädännön vaikutusten arviointia koskevan ohjeistuksen tarkistamisen yhteydessä korostetaan, että yritysvaikutusten arvioinnin yhteydessä tulee arvioida myös lainsäädännön vaikutukset yritysten rikosturvallisuuteen. (oikeusministeriö, sisäasiainministeriö). Toteutus 2007.

3.1.2 Parannetaan yritysten henkilöturvallisuutta

Yritysten henkilöstöön kohdistuu erilaisia uhkia. Erityisesti kaupan- ja palvelunaloilla henkilöstö kohtaa usein väkivaltaa ja sillä uhkailua. Yritysten avainhenkilöihin kohdistuvat uhkat ovat usein monimuotoisempia.

Rekisteritiedot ovat pääsääntöisesti julkisia. Lainsäädännössä on kuitenkin kohtia, joissa henkilöturvallisuutta ei ole otettu riittävästi huomioon erityisesti yritysten avainhenkilöihin kohdistuvien uhkien torjumiseksi. Yritysten tietoisuutta olemassa olevista mahdollisuuksista suojata henkilöiden tietoja tulee lisätä.

Tavoitteena on parantaa yritysten henkilöturvallisuutta.

Toimenpiteet

1. Lisätään yritysten tietoisuutta olemassa olevista mahdollisuuksista suojata henkilöä koskevia tietoja (osoitteiden luovutuskielto, osoitteiden ja puhelinnumeroiden käyttäminen mainostarkoituksiin, puhelinnumeroiden salaaminen, ajoneuvon omistajan/haltijan osoitetietojen salaaminen, turvakielto) ja annetaan suositukset siitä, miten yritykset voivat lisätä henkilöstön turvallisuutta esimerkiksi luovutuskieltoa tehokkaasti käyttäen. (Keskuskauppakamari, sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto). Toteutus 2006-2007.
2. Selvitetään, miten tiettyjen rekistereiden, kuten kaupparekisterin, tietojen saantia voidaan rajoittaa väärinkäytösten estämiseksi ja rikosturvallisuuden parantamiseksi. (sisäasiainministeriö, oikeusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, Keskuskauppakamari). Toteutus 2007.
3. Laaditaan henkilöturvallisuusohje yritysten avainhenkilöiden turvallisuuden lisäämiseksi (Keskuskauppakamari, keskusrikospoliisi, palkansaajakeskusjärjestöt). Toteutus 06/2006.
4. Toimeenpannaan kansallisessa väkivallan vähentämisohjelmassa vahvistetut työväkivallan vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet kumppanuusyhteistyönä viranomaisten ja elinkeinoelämän välillä (oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt). Toteutus 2006-2008.

3.1.3 Luovutaan maallikotilintarkastajista

Maallikotilintarkastajista luopumista on ehdottanut viimeksi kauppa- ja teollisuusministeriön asettama tilintarkastustyöryhmä raportissaan marraskuussa 2003 (kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 12/2003).

Tavoitteena on lisätä tilinpäätöstietojen luotettavuutta ja ehkäistä ammattitaitoisella tilintarkastus ennalta harmaan talouden ilmiöitä ja talousrikollisuutta.

Toimenpiteet

1. Kiirehditään voimassa olevan tilintarkastuslakiin ehdotettuja muutoksia maallikotilintarkastajista luopumiseksi siten kun kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmäraportissa 12/2003 on esitetty. (kauppa- ja teollisuusministeriö, Keskuskauppakamari). Toteutus 2006

3.2 VÄHENNETÄÄN YRITYKSIIN KOHDISTUVIEN RIKOSTEN MÄÄRÄÄ

3.2.1 Parannetaan yritysten omatoimista rikostorjuntaa

Yritykset eivät ole riittävästi panostaneet omatoimiseen rikosten torjuntaan. Syynä tähän ovat usein puutteelliset resurssit ja vähäinen tietoisuus ajankohtaisista rikosilmiöistä ja uhkista. Erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet torjua ennalta niihin kohdistuvaa rikollisuutta ovat pienet.

Tavoitteena on lisätä yritysten edellytyksiä omatoimiseen rikostorjuntaan. Erityisesti parannetaan pienten ja keskisuurten yritysten rikosturvallisuutta.

Toimenpiteet

1. Kehitetään yritysrikollisuuden torjuntaan kansallinen tiedonjako- ja neuvontajärjestelmä palvelemaan sekä valtakunnallisen että paikallisen tason tarpeita. (sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari). Toteutus 2006.
2. Tehostetaan pelastussuunnitelmien laatimista ja henkilöstön kouluttamista sekä tehostetaan näihin liittyviä harjoituksia. Laaditaan näitä koskeva toimenpideohjelma. (sisäasiainministeriö, alueelliset pelastuslaitokset). Toteutus 2006 – 2008.
3. Järjestetään yrityksille suunnattua rikostorjuntakoulusta (Elinkeinoelämän keskusliitto/Johtamistaidon opisto, Keskuskauppakamari, sisäasiainministeriö, kauppakamarit, toimialaliitot). Toteutus 2007.

3.2.2 Torjutaan yrityksiin kohdistuvaa järjestäytynyttä ja vakavaa rikollisuutta

Järjestäytynyt ja muu vakava rikollisuus on maailmanlaajuinen kasvava ongelma. Suomessa järjestäytynyt rikollisuus on kasvanut 1990-luvulta lähtien. Järjestäytynyt rikollisuus toimii erityisesti huumausaine- ja talousrikollisuudessa, laittoman maahantulon järjestämisessä ja ihmiskaupassa. Järjestäytynyt rikollisuus on kasvava uhka ja se käyttää yhä enemmän laillista yritystoimintaa omiin tarkoituksiinsa. Tämän rikollisuuden muodostaman monimuotoisen uhkan lisääntyessä ja yritysten toiminnan kansainvälistyessä tulee yritysten edellytyksiä tunnistaa järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä ilmiöitä lisätä.

Tavoitteena on lisätä yritysten edellytyksiä tunnistaa järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä ilmiöitä ja torjua järjestäytynyttä rikollisuutta.

Toimenpiteet

1. Kehitetään tiedonkeruu- ja analyysijärjestelmä, jonka avulla kootaan, analysoidaan ja jaetaan sekä viranomaisten että elinkeinoelämän tuottamaa tietoa yritystoimintaan kohdistuvista tai liittyvistä järjestäytyneen rikollisuuden ilmiöistä ja torjuntakeinoista. (sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari) Toteutus 2006.
2. Järjestetään neuvontapalvelu rikoksentorjuntaa tukevan tiedon jakaminen elinkeinoelämän edustajille ja yrityksille järjestäytyneen rikollisuuden ilmiöistä ja ajankohtaisista uhkista. (Keskusrikospoliisi, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari,). Toteutus 2006.
3. Laaditaan yrityksille toimintamalleja järjestäytyneen rikollisuuden ilmiöiden havaitsemiseksi, tietojen keräämiseksi ja käsittelemiseksi ja tiedottamiseksi yrityksissä (sisäasiainministeriö, Keskuskauppakamari, Elinkeinoelämän keskusliitto, palkansaajakeskusjärjestöt). Toteutus 06/2007.
4. Järjestetään yrityksille kohdistettavia koulutus- ja neuvontatapahtumia, joiden avulla edistetään käytäntönsäntöjen käyttöön ottamista ja täytäntöönpanoa yrityksissä (Keskuskauppakamari, sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto.) Toteutus 2007.

3.2.3 Vähennetään yrityksiin eniten kohdistuvien rikosten määrää

Myymälävarkaudet - ja näpistykset ovat lisääntyneet 1990-luvun alusta lähtien. Vuonna 1990 tuli poliisin tietoon 24 575 myymälävarkautta ja – näpistystä, vuonna 1995 32 787, vuonna 2000 42 978 ja vuonna 2004 yhteensä 43 301. Vuonna 2004 jo joka neljäs poliisin tietoon tullut varkausrikos oli myymälävarkaus tai – näpistys. Vuonna 2003 rekisteröitiin Tilastokeskuksen tietojen mukaan yli 43 000 myymälävarkautta, joista arvioitiin aiheutuneen lähes 500 miljoonan euron tappiot vähittäiskaupalle.

Suomen kauppojen hävikki suhteessa liikevaihtoon arvioidaan olevan Euroopan toiseksi korkein Britannian ja Portugalin jälkeen. Brittiläisen tutkimuslaitoksen Centre for Retail Research tekemän vertailun mukaan 17 Länsi-Euroopan maan vähittäiskauppojen hävikin keskiarvo oli 1,24 prosenttia liikevaihdosta. Suomessa vastaava luku oli 1,35 prosenttia (European Retail Theft Barometer).

Toimenpiteet

1. Laaditaan toimintaohjelmat myymälävarkauksien ja – näpistysten ennalta ehkäisemiseksi. (sisäasiainministeriö, oikeusministeriö, Suomen Kaupan Liitto, Palvelualojen ammattiliitto). Täytäntöönpano 2007.
2. Tarkistetaan liikkeen turvallisuusmerkinnän myöntämiskriteerien myöntämiseen liittyvän arviointimenetelmän sekä kriteerien noudattamisen arviointimenetelmän ajan tasaisuus. Lisätään turvallisuusmerkintään liittyvien arviointikriteereitä noudattavien kauppaliikkeiden määrää 30 prosenttia vuoden 2005 tasoon verrattuna. (Suomen Kaupan liitto, sisäasiainministeriö, Suomen Vakuutusyhtiöiden keskusliitto). Toteutus: turvallisuusmerkintä 2006, merkintää noudattavien kauppaliikkeiden määrän nostaminen tavoitetasoon 2010).

Tieto- ja viestintärikokset uhkaavat pääasiassa yrityksen tieto-omaisuutta, palveluiden ja viestintäyhteyksien käytettävyyttä sekä mahdollisesti yrityksen mainetta luotettavana toimijana. Tietoverkkorikokset tulevat yhä lisääntymään sähköisen asioinnin yleistyessä ja verkkojen käytön laajentuessa, sillä verkossa tehdyssä rikoksessa yhdistyy melko pieni kiinnijäämisen riski ja kohtuulliset toteutuskustannukset huomattavan suureen hyötypotentiaaliin. Samaan aikaan yhteiskunnan infrastruktuuri, kuten yritysten välisen maksuliikenne ovat entistä riippuvaisempia verkon häiriöttömästä toiminnasta. Poliisin tietoon ja tutkittavaksi tulee vain murto-osa tieto- ja viestintärikoksista: toisaalta havaituista vahingoista ei yrityskuvan vaarantumisen vuoksi ilmoiteta viranomaisille, toisaalta taitavasti tehtyjä tietoverkkorikoksia ei edes asianomistaja havaitse ajoissa, ellei asianomistajalla ole poikkeuksellisen motivoitunutta ja taitavaa ylläpitohenkilöstöä. Tietojärjestelmärikoksissa ongelmana on verkkojen globaalisuus.. Koska rikoksissa käytetään tekovälineenä sivullisten kotikoneita, ketjun seuraaminen jälkikäteen saattaa olla mahdotonta hitaalla oikeusapumenettelyllä. Olennaisinta onkin etukäteen varautuminen myös kohdistettujen tietoverkkorikosten estämiseksi. Vahvan tunnistuksen järjestelmät ovat varautumisessa tärkeitä, mutta niiden käyttöön ottaminen ei ole yleistynyt tarkoitetun laajuisesti.

Valtioneuvosto teki 4.9.2003 päätöksen kansallisesta tietoturvallisuusstrategiasta. Strategialla halutaan lisätä kansalaisten ja yritysten luottamusta tietoyhteiskuntaan. Strategiaan on koottu linjauksia ja toimia, joilla tietoturvallisuutta ja yksityisyyden suojaa voidaan parantaa. Strategian linjauksia ovat esimerkiksi kansallisen kilpailukyvyyn ja suomalaisten tieto- ja viestintäalan yritysten toimintamahdollisuuksien edistäminen sekä tietoturvallisuusriskien hallinnan parantaminen. Strategian toimeenpanoa tukee ja seuraa kansallinen tietoturvallisuusasioiden neuvottelukunta, jonka jäsenenä on julkisen sektorin ja elinkeinoelämän edustajia. Neuvottelukunnan toimikausi päättyy 31.5.2007.

Toimenpiteet

1. Parannetaan yritysten edellytyksiä havaita tieto- ja viestintärikoksia ja tehostetaan niiden torjuntaa laatimalla toimintaohjelma tieto- ja viestintärikosten ennalta ehkäisemiseksi. Työssä hyödynnetään kansallisen tietoturvallisuusstrategian yhteydessä tehtävää riskien arviointityötä. Toimintaohjelman mukaisesti toteutetaan elinkeinoelämän ja viranomaisten välisenä yhteistyönä käytännön projekteja tieto- ja viestintärikosten torjumiseksi. (sisäasiainministeriö, Viestintävirasto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari). Toteutus 2006–2007, täytäntöönpano 2007.
2. Parannetaan tieto- ja viestintärikosten tutkinnan edellytyksiä arvioimalla poliisi- ja pakkokeinolain päivityksen yhteydessä poliisin tiedonsaantioikeuksia yrityksiin kohdistuneiden tieto- ja viestintärikosten tutkinnassa (sisäasiainministeriö, oikeusministeriö). Toteutus 2008.
3. Osallistutaan aktiivisesti viranomaisten ja tietoturvatyöntekijöiden kansainväliseen yhteistyöhön tutkintamenetelmien kehittämiseksi ja tiedonvaihdon tehostamiseksi (Keskusrikospoliisi, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö). Toteutus: jatkuva.

Kuljetus- logistiikka-alaan kohdistuva rikollisuus kasvaa voimakkaasti. Kuljetusrikollisuus sisältää useita erilaisia rikosnimikkeitä, mm. salakuljetus, lasti- ja lastinrikollisuus ja lastiin kohdistuvat rikokset sekä harmaan talouden piiriin kuuluvat ilmiöt. Myös terroristit voivat käyttää kuljetettavaa tavaraa tai kuljetusta terroritoiminnan välineenä. Järjestäytyneen rikollisuuden lisääntyminen ja rikollisryhmien kiinnostus logistiikka-alaan ja kuljetustoimintaa kohtaan lisääntyy koko ajan. Kuljetettavan ja varastoitavan tavaran omaisuusarvot ovat suuret ja alaa käytetään keinona myös muulle rikollisuudelle kuten salakuljetukselle ja ennen kaikkea harmaalle taloudelle ja rahanpesulle. Kansainväliset logistiikkayritykset ovat houkuttelevia kohteita järjestäytyneelle rikollisuudelle. Kuljetuksiin ja logistiikkayrityksiin kohdistuva rikollisuus kasvaa Euroopassa 5 %:n vuosivauhdilla. Rikoksen kohteena olevat omaisuusarvot ovat kasvaneet huomattavasti. Mukaan on tullut väkivaltaisia piirteitä. Jatkossa on tärkeää kehittää logistiikka-alaan kohdistuvan rikollisuuden tunnistamista ja ilmiöön liittyvää seurantaa.

Toimenpiteet

1. Luodaan yhteistyöverkosto viranomaisten ja logistiikka-alan toimijoiden kesken logistiikka-alaan kohdistuvan rikollisuuden vähentämiseksi. (Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskusrikospoliisi, Liikkuva poliisi, tulli, huolinta-ala, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt). Toteutus: jatkuva.
2. Parannetaan poliisin kenttäjohtajien, raskaan liikenteen valvojien sekä rikostutkijoiden koulutusta jotta logistiikka-alaan kohdistuva piilorikollisuus voitaisiin paljastaa. (sisäasiainministeriö, huolinta- ala). Toteutus 2006 lukien.

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta on sekä yritysten että viranomaisten yhteinen intressi. Yhteiskunnan kannalta talousrikollisuuden torjunta on tärkeää, sillä se murentaa yhteiskunnan perusrakenteita. Laillisesti toimivien yritysten kannalta on tärkeää, että laittomasti toimivat yritykset eivät saa kilpailuetua rikkomalla lakeja ja määräyksiä. Harmaan talouden markkinoilla toimivien rikollisten yrittäjien suhtautuminen lainsäädäntöön on piittaamatonta ja toiminnan tarkoituksena onkin tuottaa voittoa toimimalla normiston vastaisesti. Yrittäjän velvoitteet jätetään täyttämättä, kirjanpitoa ei pidetä eikä työntekijää ja työn tekemistä koskevia määräyksiä ja normeja noudateta. **Toimenpiteet on esitetty edellä kohdassa 3.1.1**

Muita rikoksia ehkäiseviä ja turvallisuutta parantavia toimenpiteitä:

1. Kehitetään yrityksissä menetelmiä ja toimintamalleja niin että tuotekehittelyn yhteydessä tuotteisiin ja palveluihin voidaan sisällyttää riittävät rikostorjunnalliset ja turvallisuutta parantavat ominaisuudet. Esimerkkeinä kehittämishankkeista voidaan mainita Euroopan standardisointikomiteassa tehtävä työ ja radiotaajuusteknologiaan pohjautuva elektroninen tuotekoodaus (Electronic Product Code, EPC). (sisäasiainministeriö, Keskuskauppakamari, Elinkeinoelämän keskusliitto Suomen Yrittäjät ry, palkansaajakeskusjärjestöt). Toteutus 2007 lukien.
2. Toteutetaan yhteisiä kampanjoita yrityksiin kohdistuvien rikosten vähentämiseksi. Kampanjoita kohdennetaan harkinnan mukaan eri kohderyhmille. (Keskuskauppakamari, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, palkansaajakeskusjärjestöt). Toteutus 2006 lähtien.

Matkailualan turvallisuus. Matkailuala on merkittävä elinkeino erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa. Erityisesti näiden alueiden markkinointi kohdistuu myös ulkomaille, ja siten matkailu on merkittävä tekijä Suomi-kuvalle ulkomailla. Yksittäiset onnettomuudet tai muut turvallisuutta uhkaavat tekijät saattavat nopeasti vaikuttaa liiketoimintaan kielteisesti. Tästä syystä turvallisuutta uhkaavien tekijöiden ennalta estäminen on alan tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeää.

Toimenpiteet

1. Edistetään Lapissa käynnistyneen Matkailualan turvallisuuspassi – hanketta tavoitteena, että se otetaan käyttöön valtakunnallisesti. Hankkeeseen liittyvässä koulutuksessa otetaan huomioon onnettomuuksien lisäksi myös matkailualan kannalta keskeisten rikosten ennalta estäminen. (sisäasiainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Kuluttajavirasto, Matkailualan keskusliitto, Suomen pelastusalan keskusjärjestö, Vakuutusalan keskusjärjestö). Toteutus 2006–2008.

3.2.4 Kohdennetaan hankerahoitusta pienten ja keskisuurten yritysten rikostorjuntavalmiuksien lisäämiseksi

Oikeusministeriön yhteydessä toimiva Rikoksantorjuntaneuvosto on asiantuntija- ja yhteistyöelin, joka suunnittelee ja toteuttaa toimia rikollisuuden ehkäisemiseksi. Työn tavoitteena on rikoksista aiheutuvien haittojen vähentäminen ja turvallisuuden lisääminen. Rikoksantorjuntaneuvosto

osallistuu oikeusministeriön yhteisöille rikoksentorjuntahankkeiden tukemiseksi myöntämien avustusten jakoon ja käytön seurantaan. Eniten hankerahoitusta on kohdistettu kuntien turvallisuussuunnitteluun liittyviin hankkeisiin ja lapsiin ja nuoriin kohdistettuihin hankkeisiin. Yrityksiin ja elinkeinoelämään kohdistuvien rikosten torjuntaan liittyviä hankkeita on rahoitettu muutamia.

Tavoitteena on lisätä pienten ja keskisuurten yritysten rikostorjuntavalmiuksia kohdistamalla nykyistä enemmän Rikoksentorjuntaneuvoston myöntämää hankerahoitusta pienten ja keskisuurten yritysten rikosvalmiuksia parantaviin rikoksentorjuntahankkeisiin.

Toimenpiteet

1. Yritysten rikosturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä käsitellään Rikoksentorjuntaneuvostossa säännöllisesti kerran vuodessa pidettävässä teemakokouksessa. (oikeusministeriö, Rikoksentorjuntaneuvosto). Toteutus 2006 lähtien.
2. Rikoksentorjuntaneuvosto myöntää yritysten rikoksentorjuntahankkeisiin nykyistä enemmän hankerahoitusta. Rahoitettavat hankkeet liitetään edellä kohdassa 1 kuvatussa teemakokouksessa esille nouseviin aiheisiin. (oikeusministeriö, Rikoksentorjuntaneuvosto). Toteutus 2006 lähtien.

3.3 KEHITETÄÄN YRITYKSIIN KOHDISTUVAN RIKOLLISUUDEN TILANNEKUVAA

Yrityksiin kohdistuvia rikoksia koskevassa tiedonkeruussa ja tilastoinnissa on puutteita. Puutteiden vuoksi on vaikea saada luotettavia tietoja yrityksiin kohdistuvien rikosten määrästä ja kehityksen suunnasta. Puutteelliset tiedot aiheuttavat ongelmia torjuntatoimenpiteiden määrittelyssä ja toteuttamisessa

Tavoitteena on luotettavan ja kattavan kuvan saaminen yrityksiin kohdistavasta rikollisuudesta ja parantaa yrityksiin kohdistuvien rikosten tilastointia.

Toimenpiteet

1. Laaditaan säännöllisesti yritysturvallisuuden tilannekuva eri toimijoiden tuottaman tiedon pohjalta. Yritysturvallisuuden tilannekuva on myös elinkeinoelämän käytössä sovitulla tavalla. (Tilannekuvan kokoaminen: Keskusrikospoliisi, aineiston tuottaminen tilannekuvaa varten: oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö hallinnonaloineen, Elinkeinoelämän keskusliitto, Finnsecurity ry, Keskuskauppakamari, palkansaaajakeskusjärjestöt). Toteutus 2006 lähtien.
2. Muutetaan tilastointia koskevaa ohjeistusta niin, että niistä voidaan erottaa yrityksiin kohdistuvat rikokset rikoslajeittain. Kehitetään poliisin rikosilmoitusjärjestelmää ja tilastokeskuksen järjestelmiä tarvittavilta osin tiedon saamiseksi yrityksiin kohdistuvista

rikoksista. Ohjeistetaan poliisihallinto yrityksiin kohdistuvien rikosten tilastoinnissa (sisäasiainministeriö, oikeusministeriö, Poliisin tietohallintokeskus, Tilastokeskus). Toteutus 2006-2007.

3. Edistetään toimintaa, jonka seurauksena yritykset ilmoittavat useammin niihin kohdistuvista rikoksista poliisille (Keskuskauppakamari, Elinkeinoelämän keskusliitto, kauppakamarit).
4. Kehitetään rikollisuutta koskevaa tutkimusta, jolla yrityksiin kohdistuvan kokonaisrikollisuuden määrää voidaan selvittää. (Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, sisäasiainministeriö). Toteutus 2006 lähtien.

3.4 KÄYNNISTETÄÄN ELINKEINOELÄMÄN JA VIRANOMAISTEN KUMPPANUUTEEN PERUSTUVA YHTEISTYÖ VALTAKUNNALLISELLA JA PAIKALLISELLA TASOLLA

3.4.1 Valtakunnallisen tason toimenpiteet

Kansallisella tasolla ei ole olemassa rakenteita viranomaisten ja elinkeinoelämän rikostorjuntayhteistyölle strategisesti tärkeiden kysymysten käsittelemiseksi. Euroopan unionin 29.4.2004 tekemän päätöslauselman mukaan yksityisen ja julkisen välistä kumppanuusyhteistyötä voidaan edistää perustamalla kansallinen yhteistyöelin (National Platform). Päätöslauselmaan liittyvän mallipöytäkirjan mukaan yhteistyöelimessä voi olla tarpeen mukaan lainvalvontaviranomaisten, elinkeinoelämän ja johtavien yritysten, kuluttajajärjestöjen, vaaleilla valittujen elinten, muiden tarpeellisten valtion viranomaisten, rikoksen uhrien ja järjestöjen edustajia. Yhteistyöelimen tehtävänä voi olla esimerkiksi yhteistyön edistäminen, tiedonvaihtoon liittyvät kysymykset, linjausten tekeminen asiantuntijavalmistelun pohjalta ja uhkien tunnistaminen. Parhaimmallaan valmistellaan komission tiedonantoa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöstä rikosten torjunnassa unionin tasolla.

Tavoitteena on käynnistää pysyvä ja säännöllinen elinkeinoelämän ja viranomaisten välinen strategisen tason yhteistyö ja kehittää sitä edelleen Euroopan unionin linjaukset huomioon ottaen.

Toimenpiteet

1. Asetetaan elinkeinoelämän ja viranomaisten välinen valtakunnallisen tason yhteistyöryhmä, jossa on edustajat sisäasiainministeriöstä, oikeusministeriöstä, Keskuskauppakamarista, Elinkeinoelämän keskusliitosta sekä harkinnan mukaan muista yritysturvallisuuden kannalta keskeisistä tahoista. Yhteistyöryhmän puheenjohtajuus on kiertävä. (sisäasiainministeriö, oikeusministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt). Toteutus 2006.

2. Yhteistyöryhmä kokoontuu säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa. Jokaisessa kokouksessa käsitellään yritysturvallisuuden tilannekuva sekä yhteisen strategian toimeenpanon tilanne. Tapaamisten valmistelusta vastaa yhteistyöryhmän sihteeristö, jossa on edustajat sisäasiainministeriöstä, oikeusministeriöstä, Keskuskauppakamarista ja Elinkeinoelämän keskusliitosta. (sisäasiainministeriö, oikeusministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari). Toteutus 2006.
3. Luodaan valtakunnallinen yhteyshenkilöverkosto elinkeinoelämän järjestöjen ja viranomaisten välille operatiivisen yhteistyön kehittämiseksi. (Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, kauppakamarit).

3.4.2 Paikallisen tason toimenpiteet

Seudullinen ja paikallinen turvallisuussuunnittelu on keskeinen väline ennalta estävän työn lisäämiseksi ja eri toimijoiden välisen työn koordinoimiseksi. Työ käynnistyi valtioneuvoston vuonna 1999 tekemällä Turvallisuustalkoot – päätöksellä. Tällä hetkellä turvallisuussuunnitelma on laadittu yli 350 kuntaan.

Turvallisuussuunnittelun kehittämistä edelleen koskevat toimenpiteet vahvistettiin valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelmaa koskeneessa päätöksessä vuonna 2004. Päätöksessä linjattiin lääninhallitusten tehtäväksi turvallisuussuunnittelun ohjaaminen asiantuntija-apua tuottamalla. Lääninhallitusten tulee myös valvoa ja seurata turvallisuussuunnittelun edistymistä. Erityisesti pienille ja keskisuurille kunnille tulee osoittaa riittävästi tukea turvallisuussuunnitteluun.

Paikallistasolla ei ole syytä luoda rinnakkaisia rakenteita jotka olisivat vain omiaan hajottamaan turvallisuustyöhön käytettävissä olevia niukkoja resursseja. Tästä syystä elinkeinoelämän ja viranomaisten välinen yhteistyö tulisi liittää osaksi paikallista turvallisuussuunnittelua täydentäen jo käynnissä olevaa työtä. Turvallisuussuunnittelun rinnalla voi olla kuitenkin tarpeen toteuttaa myös toimialakohtaisia hankkeita.

Tavoitteena on lisätä paikallisen tason yhteiseen suunnitelmaan perustuvaa viranomaisten ja elinkeinoelämän säännöllistä operatiivisen tason yhteistyötä yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten ennalta ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Toimenpiteet

1. Edistetään elinkeinoelämän ja yritysten osallistumista paikalliseen turvallisuussuunnitteluun laatimalla yhteistyötä edistävä operatiivinen toimintamalli, joka perustuu kumppanuusperiaatteeseen ja yhteisten hyötyjen tunnistamiseen paikallistasolla. (sisäasiainministeriö, oikeusministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari). Toteutus 2007.

2. Paikallisella tasolla viranomaisten tulee olla aktiivisia yhteistyön aikaansaamisessa kutsumalla mukaan turvallisuussuunnitteluun elinkeinoelämän järjestöjen ja yritysten edustajia. Yhteistyön edistämiseksi turvallisuussuunnittelussa tulee löytää ja ottaa huomioon sekä eri osapuolien työstä saavuttama hyöty että kaikkien osapuolien saama yhteinen hyöty. (turvallisuussuunnittelusta paikallistasolla vastaavat viranomaiset).
3. Kerätään ja levitetään hyviä käytäntöjä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöstä paikallisella tasolla. (Finnsecurity ry, sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto Keskuskauppakamari). Toteutus 2006 lähtien.

4. STRATEGIAN TOIMEENPANO

Yritysturvallisuusstrategian toimeenpano käynnistyy strategian valmisteluun osallistuneiden osapuolien yhdessä ja erikseen järjestämällä, strategian esittelyyn painottuvilla seminaareilla vuoden 2006 aikana.

Strategian toimenpiteiden toimeenpanosta vastaavat tahot käynnistävät työn toimenpiteiden toteuttamiseksi strategian tultua vahvistetuksi.

Valtakunnallisen tason yhteistyöryhmä kokoontuu säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa. Ensimmäinen kokous on toukokuussa 2006 ja toinen marraskuussa 2006. Kokouksissa käsitellään toimenpiteiden seurantaraportti. Vuoden 2006 toisessa kokouksessa arvioidaan yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä laajemmin ja tehdään tarvittavat linjaukset yhteistyön kehittämiseksi edelleen.

Elinkeinoelämän ja viranomaisten välistä yhteistyötä kehitetään paikallistasolla edelleen osana valtakunnallista turvallisuussuunnittelun kehittämistä. Turvallisuussuunnittelua edelleen kehittävä työryhmä jättää loppuraporttinsa vuoden 2006 alussa. Työryhmän ehdotusten toimeenpanossa otetaan huomioon elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen ja yhteen sovitetaan se tässä strategiassa vahvistettujen tavoitteiden kanssa. Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistyön kehittämisestä osana seudullista ja paikallista turvallisuussuunnittelua raportoidaan erikseen valtakunnallisen tason yhteistyöryhmälle.

Yhteistyötahot huolehtivat siitä, että yhteistyölle on olemassa taloudelliset edellytykset.

TOIMENPITEET VASTUUTAHOITAIN			
Parannetaan yritysten rikosturvallisuutta			
Toimenpide	Päävastuullinen	Mukana	Toteutus
1. Selvitetään turvallisuusselvitysmenettelyn laajentamisen mahdollisuudet	oikeusministeriö	ulkoasiainministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt	2006
2. Sähköisen viestinnän tietosuojalain toimivuuden arviointi, yrityksiin kohdistuvien rikosten torjunnan näkökulman huomiointi	liikenne- ja viestintäministeriö	oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt	2006
3. Esitutkintaviranomaisten rikostorjuntaan liittyvien toimivaltuussäännösten kokonaisuudistuksen yhteydessä huomioidaan myös yrityksiin kohdistuvien rikosten torjunnan näkökulma	sisäasiainministeriö	oikeusministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Finnsecurity ry, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt	2006-2007
4. Lainsäädännön yritysvaikutusten arvioimisen yhteydessä tarkastellaan lainsäädännön vaikutuksia yritysten rikosturvallisuusnäkökohtiin	oikeusministeriö	sisäasiainministeriö	2007
Parannetaan yritysten henkilöturvallisuutta			
Toimenpide	Päävastuullinen	Mukana	Toteutus
1. Turvallisuussuositusten antaminen, tietoisuuden lisääminen olemassaolevista mahdollisuuksista	sisäasiainministeriö, Keskuskauppakamari	Elinkeinoelämän keskusliitto	2006-2007
2. Rekistereistä saatavien tietojen rajoittaminen	sisäasiainministeriö	oikeusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, Keskuskauppakamari	2007
3. Avainhenkilöturvallisuusohjeen antaminen	Keskuskauppakamari	keskusrikospoliisi, palkansaajakeskusjärjestöt	kesä.05
4. Työväkivallan vähentäminen, toimenpiteiden toimeenpano	oikeusministeriö	sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt	2006-2008

Luovutaan maallikkotilintarkastajista			
Toimenpide	Päävastuullinen	Mukana	Toteutus
1. Muutokset tilintarkastuslakiin	kauppa- ja teollisuusministeriö	Keskuskauppakamari	2006
Vähennetään yrityksiin kohdistuvia rikoksia			
Omatoiminen rikostorjunta, Toimenpiteet	Päävastuullinen	Mukana	Toteutus
1. Yritysrikollisuuden torjuntaa koskeva kansallinen tiedonjako- ja neuvontajärjestelmä	sisäasiainministeriö	Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari	2006
2. Toimenpideohjelma: pelastussuunnitelmien laadinta, henkilöstön kouluttaminen, harjoitukset	sisäasiainministeriö	alueelliset pelastuslaitokset	2006-2008
3. Yrityksille suunnattu rikostorjuntakoulutus	Keskuskauppakamari, Elinkeinoelämän keskusliitto/Johtamistaidon opisto	sisäasiainministeriö, kauppakamarit, toimialaliitot	2007
Yrityksiin kohdistuvan järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, Toimenpiteet	Päävastuullinen	Mukana	Toteutus
1. Tiedonkeruu- ja analyysijärjestelmän kehittäminen	sisäasiainministeriö	Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari	2006
2. Neuvontapalvelun kehittäminen rikostorjunnan avuksi	keskusrikospoliisi	oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari	2006
3. Toimintamallien luominen	sisäasiainministeriö	Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt	kesä.05
4. Yrityksille kohdistettavat koulutus- ja neuvontatapahtumat	Keskuskauppakamari	sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto	2007

Yrityksiin eniten kohdistuvien rikosten määrän vähentäminen, Toimenpiteet	Päävastuullinen	Mukana	Toteutus
1. Toimintaohjelmien laatiminen myymälävarkauksien ja –näpistysten ennalta ehkäisemiseksi	sisäasiainministeriö	oikeusministeriö, Suomen Kaupan Liitto, Palvelualojen ammattiliitto	2007
2. Turvallisuusmerkinnän myöntämis- ja arvioimiskriteerien tarkistus, ko. liikkeiden lisäys +30 % verrattuna 2005	Suomen kaupan liitto	sisäasiainministeriö, Suomen Vakuutusyhtiöiden keskusliitto	turvallisuusmerkintä 2006, tavoitetaso 2010
3. Laaditaan toimintaohjelma tieto- ja viestintärikosten ennalta ehkäisemiseksi, k'äytännön projektit	sisäasiainministeriö	Viestintävirasto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari,	2006-2007
4. Tieto- ja viestintärikosten tutkinnan edellytysten parantaminen, poliisin tiedonsaantioikeuksien arviointi	sisäasiainministeriö	oikeusministeriö	2008
5. Aktiivinen osallistuminen viranomaisten ja tietoturvatyöryhmien kansainväliseen yhteistyöhön	keskusrikospoliisi	oikeusministeriö, sisäasiainministeriö	jatkuva
6. Viranomaisten ja logistiikka-alan toimijoiden välinen yhteistyöverkosto	Elinkeinoelämän keskusliitto	keskusrikospoliisi, liikkuva poliisi, tull, huolinta-ala, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt	jatkuva
7. Poliisin kenttäjohtajien, raskaan liikenteen valvojien sekä rikostutkijoiden koulutuksen parantaminen	sisäasiainministeriö	huolinta-ala	2006 alkaen
8. Menetelmien ja toimintamallien kehittäminen: tuotekehittely ja rikostorjunta	sisäasiainministeriö, Keskuskauppakamari	sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen Yrittäjät ry, palkansaajakeskusjärjestöt	2007 alkaen
9. Kohdennetut, yhteiset kampanjat yrityksiin kohdistuvien rikosten vähentämiseksi	Keskuskauppakamari	oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, palkansaajakeskusjärjestöt	2006 alkaen
Matkailualan turvallisuus, Toimenpiteet	Päävastuullinen	Mukana	Toteutus
1. Matkailualan turvallisuuspassi-hankkeen laajentaminen valtakunnalliseksi	sisäasiainministeriö	kauppa- ja teollisuusministeriö, Kuluttajavirasto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Matkailualan keskusliitto, Suomen pelastusalan keskusjärjestö, Vakuutusalan keskusjärjestö	2006-2008

Hankerahoituksen kohdentaminen pk-yritysten rikostorjuntavalmiuden lisäämiseksi, Toimenpiteet	Päävastuullinen	Mukana	Toteutus
1. Yritysten rikosturvallisuuskysymykset käsitellään Rikksentorjuntaneuvoston teemakokouksessa vuosittain	oikeusministeriö	Rikksentorjuntaneuvosto	2006 alkaen
2. Hankerahoituksen lisääminen yritysten rikosturvallisuushankkeisiin	oikeusministeriö	Rikksentorjuntaneuvosto	2006 alkaen
Kehitetään yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden tilannekuvaa			
Toimenpiteet	Päävastuullinen	Mukana	Toteutus
1. Yritysturvallisuuden tilannekuvan säännöllinen laatiminen	tilannekuvan kokoaminen: keskusrikospoliisi, aineiston tuottaminen tilannekuvaa varten: sisä- ja oikeusministeriöt hallinnonaloineen, Elinkeinoelämän keskusliitto, Finnsecurity ry, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt		2006 alkaen
2. A) Tilastoinnin ohjeistuksen muutos: yrityksiin kohdistuvat rikokset rikoslajeittain; B) poliisin rikosilmoitusjärjestelmän sekä Tilastokeskuksen järjestelmien kehitys; C) Poliisihallinnon ohjeistaminen yrityksiin kohdistuvien rikosten tilastoinnissa	sisäasiainministeriö	oikeusministeriö, Poliisin tietohallintokeskus, Tilastokeskus	2006-2007
3. Edistetään toimintaa, jonka seurauksena yritykset ilmoittavat useammin niihin kohdistuvista rikoksista poliisille	Keskuskauppakamari	Elinkeinoelämän keskusliitto, kauppakamarit,	
4. Kehitetään rikollisuutta koskeva tutkimusta, jolla yrityksiin kohdistuvan kokonaisrikollisuuden määrää voidaan selvittää	Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos	sisäasiainministeriö	2006 alkaen

Käynnistetään elinkeinoelämän ja viranomaisten kumppanuuteen perustuva yhteistyö valtakunnallisella ja paikallisella tasolla			
Valtakunnan taso, Toimenpiteet	Päävastuullinen	Mukana	Toteutus
1. Valtakunnallisen tason yhteistyöryhmä; edustajat SM, OM, Keskuskauppakamarista, Elinkeinoelämän keskusliitosta sekä harkinnan mukaan muista yritysturvallisuuden kannalta keskeisistä tahoista	sisäasiainministeriö	oikeusministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, palkansaajakeskusjärjestöt	2006
2. Yhteistyöryhmä kokoontuu säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa. Kokouksissa käsitellään yritysturvallisuuden tilannekuva sekä yhteisen strategian toimeenpanon tilanne. Tapaamisten valmistelusta vastaa yhteistyöryhmän sihteeristö.	sisäasiainministeriö	oikeusministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari,	2006
3. Luodaan valtakunnallinen yhteyshenkilöverkosto elinkeinoelämän järjestöjen ja viranomaisten välille operatiivisen yhteistyön kehittämiseksi	Keskuskauppakamari, Elinkeinoelämän keskusliitto	oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, kauppakamarit,	
Paikallistaso, Toimenpiteet	Päävastuullinen	Mukana	Toteutus
1. Laaditaan yhteistyötä edistävä operatiivinen toimintamalli, joka perustuu kumppanuusperiaatteeseen ja yhteisten hyötyjen tunnistamiseen paikallistasolla	sisäasiainministeriö	oikeusministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari	2007
2. Viranomaisten tulee olla aktiivisia yhteistyön aikaansaamisessa kutsumalla mukaan turvallisuussuunnitteluun elinkeinoelämän ja yritysten edustajia. Yhteistyön edistämiseksi turvallisuussuunnittelussa tulee löytää ja ottaa huomioon sekä eri osapuolien työstä saavuttama hyöty että kaikkien osapuolien saama yhteinen hyöty.	turvallisuussuunnittelusta paikallistasolla vastaavat viranomaiset		
3. Kerätään ja levitetään hyviä käytäntöjä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöstä paikallisella tasolla.	Finnsecurity ry	sisäasiainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari	2006 lähtien

Sisäinen turvallisuus
15/2006

Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen strategia yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi

Sisäasiainministeriö asetti 18.5.2005 työryhmän valmistelemaan elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistä strategiaa yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi. Työryhmän loppuraportissa linjataan strategian tavoitteet ja toimenpiteet.

Strategia laadittiin yhteistyössä viranomaisten ja elinkeinoelämän edustajien kesken.

Tämä työryhmän raportti on saatavissa maksutta sähköisessä muodossa sisäasiainministeriön verkkosivuilta osoitteessa www.intermin.fi

SM:n julkaisusarjan teemat ovat:

Hallinto

Alueiden kehittäminen

Kunnat

Sisäinen turvallisuus

Keskustelualoitteet

Julkaisujen verkkosivut:
www.intermin.fi/julkaisut

Tilaukset:
Sisäasiainministeriö
PL 26, 00023 Valtioneuvosto

ISSN 1236-2840
ISBN 951-734-956-4